

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้มีวัตถุประสงค์อยู่ 2 ประเด็น ประเด็นแรกเป็นการรวบรวมประเภทของบุคลิกภาพ และแนวการใช้ที่ว่างจากประวัติศาสตร์เรขศิลป์ทั้ง 8 สไตล์ตามขอบเขตการวิจัย ได้แก่ 1.อาร์ต แอนด์ คราฟท์ (Arts & Crafts) 2.อาร์ต นูโว(Art Nouveau) 3.ฟิวเจอริซึม (Futurism) 4.ดาด้าริซึม(Dadaism) 5.อาร์ตเดโค(Art Deco) 6.คอนสตรัคทีวิซึม(Constructivism) 7.เดอส์ไตล์(De Stijl) และ 8.บาวเฮาส์ (Bauhaus) ประเด็นที่สอง เป็นการรวบรวมหลักการใช้ที่ว่างในการบ่งบอกบุคลิกภาพ เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ ดังนั้นเนื้อหาในบทที่ 2 จึงประกอบด้วย 2 ส่วนได้แก่ แนวความคิดจากประวัติศาสตร์เรขศิลป์ และ หลักการใช้ที่ว่าง เพื่อการบ่งบอกบุคลิกภาพ

เนื้อหาของแนวความคิดจากประวัติศาสตร์เรขศิลป์ สามารถแบ่งได้เป็น 2 หัวข้อ หัวข้อแรกกล่าวถึงแนวคิดที่มีผลต่อบุคลิกภาพของผลงานเรขศิลป์ อันเป็นผลมาจากอิทธิพลทางสังคม การเมือง และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้แนวคิด ความเชื่อ ของคนในสังคมนั้นเปลี่ยนตามไปด้วย ผลของแนวคิดที่เปลี่ยนไปนั้นย่อมแสดงออกมาให้เห็น ได้จากสิ่งที่มีมนุษย์ในสังคมนั้นสร้างสรรค์ขึ้น เช่นเดียวกับการสร้างสรรค์ผลงานเรขศิลป์แต่ละสไตล์ในประวัติศาสตร์ ที่มีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันไป ตามแนวคิด และความเชื่อในช่วงเวลาสไตล์สมัยที่เปลี่ยนไป

หัวข้อที่สองกล่าวถึง การใช้ที่ว่างและการจัดองค์ประกอบ ที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นการรวบรวมแนวการใช้ที่ว่าง และ การจัดองค์ประกอบ ของผลงานเรขศิลป์ในประวัติศาสตร์ที่มีบุคลิกแตกต่างกันไปตามแต่ อิทธิพล ความเชื่อ และ แนวคิด

ส่วนเนื้อหาของหลักการใช้ที่ว่าง เพื่อการบ่งบอกบุคลิกภาพ เป็นการรวบรวมข้อมูลแนวทางการใช้ที่ว่าง ในการบ่งบอกบุคลิกภาพ เพื่อใช้เป็นหลักการในการวิเคราะห์ผลงานเรขศิลป์

ส่วนที่ 1 แนวความคิดจากประวัติศาสตร์เรขศิลป์

แนวคิด และ อิทธิพล ที่มีผลต่อบุคลิกภาพของผลงานเรขศิลป์

อาร์ต แอนด์ คราฟท์(Arts & Crafts)

แนวร่วมอาร์ต แอนด์ คราฟท์(Arts & Crafts) เกิดขึ้นในช่วงที่ความเจริญทางเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในการผลิตสินค้าแทนช่างฝีมือ เทคโนโลยีได้สร้างเครื่องจักรที่มีความสามารถในการผลิตสินค้าที่จับฉวยออกมาจำนวนมาก ทำให้เกิดการรวมตัวกันของแนวคิดในการเรียกร้องเพื่อสร้างคุณภาพรสนิยมที่ดีของการผลิตสินค้า การคำนึงถึงมาตรฐานงานออกแบบ การวางแผนในทุกขั้นตอนการผลิต การเลือกใช้วัสดุที่เหมาะสม และการเลือกใช้องค์ประกอบ การจัดวางองค์ประกอบลงบนหน้ากระดาษอย่างระมัดระวัง ทั้งหมดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแต่ละงาน ดังนั้นผลงานเรขศิลป์ที่ออกแบบขึ้น

จึงสื่อแสดงถึงบุคลิกทางการ(Formal) เข้มงวด(Austere) และพิถีพิถัน(Meticulous) (Penny Sparke, 1986: 12 ; Philip B. Meggs, 1983: 174-176)

นอกจากนี้นักออกแบบได้ย้อนกลับไปนำเอาต้นแบบในการสร้างงานจาก หนังสือคัดลายมือ (Illuminated Manuscript) จากศิลปะสมัยกลาง อันเป็นหนังสือที่สร้างขึ้นด้วยจิตวิญญาณ และความศรัทธาต่อศาสนาคริสต์ มาเป็นต้นแบบในการแสดงถึง รสนิยมที่ดี หนังสือคัดลายมือเรื่องรอง เป็นหนังสือที่มีความวิจิตรบรรจง ประดับประดาตกแต่งมาก ด้วยสีเงินและทอง ลวดลายและภาพประกอบที่อัดแน่นซับซ้อน สื่อแสดงบุคลิก คู่มือวัฒนธรรม(Cultured) มั่งคั่งร่ำรวย(Wealthy) และดูซับซ้อน (Complex) (Penny Sparke, 1986: 13-14; Philip B. Meggs, 1983: 182-183)

การใช้ที่ว่างและการจัดองค์ประกอบผลงานเรขศิลป์ที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพ

ผลงานเรขศิลป์อาร์ต แอนด์ กราฟท์ แสดงบุคลิก ทางการ(Formal) ด้วยการจัดวางองค์ประกอบที่เป็นตัวอักษรเนื้อความ และ รูปภาพ ในขอบเขตรูปทรงสี่เหลี่ยมดังผลงานในภาพที่3 การจัดวางแยกส่วนกันอย่างชัดเจนระหว่างส่วนที่เป็นเนื้อความตัวอักษร และภาพประกอบ การใช้กรอบสี่เหลี่ยมล้อมรอบตัวอักษรและภาพประกอบดังผลงานในภาพที่4ซึ่งทำให้เกิดรูปที่ว่างในโครงสร้างเส้นแนวตั้งแนวนอน

ภาพที่3 ผลงานหน้าหนึ่งจากThe Centaur, 1915

โดยBruce Roger

ที่มา: History of Graphic Design

โดย Phillip B. Meggs

ภาพที่4 Vaughan's Sacred Poems, 1897

ผลงานโดย Vale Press

ที่มา: Thirty Centuries of Graphic Design

โดย Jame Graig and Bruce Barton

เรขศิลป์อาร์ต แอนด์ กราฟท์ แสดงบุคลิกเข้มงวด(Austere) และพิถีพิถัน(Meticulous) ด้วยการจัดเรียงอย่างอัดแน่น ของตัวอักษรแบบเส้นหนาที่เรียกว่า แบล็คเล็ทเทอร์(Black Letter) ทำให้ที่ว่างถูกแบ่งเป็นส่วนย่อยพื้นที่เล็ก ๆ อย่างสม่ำเสมอ ดังผลงานในภาพที่5 การเว้นระยะพื้นที่ว่างอย่างระมัดระวังระหว่างรูปทรงที่อ่อนโค้ง ของลายเส้นภาพประกอบและลายประดับ ดังผลงานภาพที่5(Philip B. Meggs, 1983: 176-184)

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

แนวคิด และ อิทธิพล ที่มีผลต่อบุคลิกภาพของผลงานเรขศิลป์

อาร์ต นูโว(Art Nouveau)

ผลงานเรขศิลป์อาร์ต นูโว มีต้นกำเนิดอยู่ในประเทศฝรั่งเศส และแพร่กระจายไปยังประเทศต่างๆได้แก่ สหรัฐอเมริกา เบลเยียม เยอรมัน สก๊อตแลนด์ และออสเตรีย ทำให้มีลักษณะผลงานที่หลากหลายแตกต่างกัน

เริ่มแรกในฝรั่งเศส อาร์ต นูโวในช่วงแรกยังคงได้รับอิทธิพลแบบอย่างจากอาร์ต แอนด์ คราฟท์ โดยใช้ลวดลายธรรมชาติที่ละเอียดซับซ้อน และการใช้เส้นที่ลื่นไหลอ่อนช้อยของศิลปะโรโคโค(Rococo) มาสื่อแสดงถึงชีวิตคนชั้นสูงที่สง่างาม(Elegant) ความอ่อนช้อยมีเสน่ห์แบบผู้หญิง (Grace and Feminine) ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะเห็นได้ในงานเรขศิลป์แบบอาร์ต นูโว ในสหรัฐอเมริกา (ศิริพงษ์ พยอมแย้ม, 2537:11; Penny Sparke, 1986: 41; Phillip B. Meggs, 1983: 190-202)

ต่อมาอาร์ต นูโว ในฝรั่งเศสมีการพัฒนาลักษณะงาน ไปใช้องค์ประกอบน้อยลงละทิ้งลวดลายประดับ เหลือเพียงภาพผู้หญิง และตัวอักษรพาดหัวขนาดใหญ่ใช้สีสดใส เน้นการแสดงอารมณ์และบรรยากาศ ในบุคลิกมีชีวิตชีวา(Lively) โชนีช่วง โดดเด่น(Vivid) (Penny Sparke, 1986: 41; Phillip B. Meggs, 1983: 190-202; Max Gallo, 1989: 26-27)

นอกจากนี้ในประเทศเบลเยียม เยอรมัน และสก๊อตแลนด์ ได้มีการพัฒนาเรขศิลป์อาร์ต นูโว ไปในแนวทางของตนเอง โดยในประเทศเบลเยียม และเยอรมัน มีความเด่นชัดในการพัฒนารูปแบบของลวดลายนามธรรมซึ่งคงความเป็นอาร์ต นูโว ด้วยลายเส้นที่ยักย้ายเคลื่อนไหวอย่างมีพลัง ส่วนในสก๊อตแลนด์ นั้นสร้างแบบของลวดลายนามธรรมจากธรรมชาติเช่น ผู้หญิง และดอกไม้ที่เป็นเอกลักษณ์ โดยเน้นรูปทรงสูงยาวในแนวตั้งด้วยการซ้ำกันของเส้นในแนวตั้ง ซึ่งให้ความรู้สึกถึงความสง่างาม(Phillip B. Meggs, 1983: 190-202)

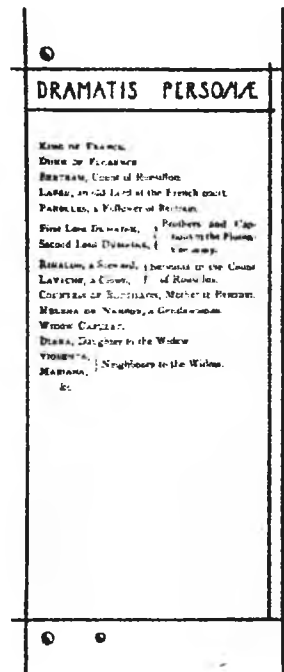
อิทธิพลสำคัญที่ทำให้ อาร์ต นูโวมีลักษณะงานที่แตกต่างจากรูปแบบเดิมที่ใช้ต้นแบบจากศิลปะโบราณ คือ ศิลปะภาพพิมพ์จากประเทศญี่ปุ่น ซึ่งได้พัฒนาไปเป็นงานเรขศิลป์แบบลวดลายนามธรรมเรขาคณิต และการเว้นที่ว่างมากๆ สื่อบุคลิกที่ดูสะอาด(Clean) ซึ่งสามารถเห็นได้ในงานเรขศิลป์ของประเทศออสเตรียในกลุ่มเวียนนาซัลเซสชัน(Jame Graig and Bruce Barton,1987: 127; Philip B. Meggs, 1983: 208-228)

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

เรขศิลป์อาร์ต นูโว แสดงถึงบุคลิกที่มีชีวิตชีวา (*Lively*) และใช้สีช่วงโลดโผน (*Vivid*) จากการเว้นที่ว่างค่อนข้างมากและมีการจัดวางองค์ประกอบอย่างอิสระ ของภาพคนที่บิดลำตัวดูลอยละล่อง ทำให้เกิดรูปที่ว่างตอบรับกับรูปทรงในแนวโค้งเช่นกัน แสดงพลังความเคลื่อนไหว การใช้สีสดแม่สี สีแดง เหลือง น้ำเงิน การพิมพ์ทับกันของสี และการใช้เทคนิคของจุดรอยชุดซ้อน การแตกกระจายของสี แทนการใช้ลวดลายที่ละเอียดซับซ้อน ดังผลงานภาพที่ 9 (Max Gallo, 1989: 26-27; Phillip B. Meggs, 1983: 191-195)

ภาพที่ 9 Elysee Montmartre Bal Masque
Poster, 1896 โดย Jules Cheret
ที่มา: History of Graphic Design
โดย Phillip B. Meggs

ภาพที่ 10 All's Well That Ends Well, 1908
โดย Tahwin Morris
ที่มา: History of Graphic Design
โดย Phillip B. Meggs

เรขศิลป์อาร์ต นูโว สื่อถึงบุคลิก สะอาด (*Clean*) ด้วยการไล่ลายเส้น 2 มิติเรียบง่ายไม่มีการไล่แสงเงา และการเว้นที่ว่างมากๆ ที่พื้นภาพและระหว่างลวดลายทำให้ลวดลายดูโปร่ง ดังในภาพที่ 10 (Phillip B. Meggs, 1983: 196-228)

แนวคิด และ อิทธิพล ที่มีผลต่อบุคลิกภาพของผลงานเรขศิลป์

ฟิวเจอริซึม (Futurism)

เรขศิลป์ฟิวเจอริซึมกำเนิดจากแนวคิดที่ต้องการจะปฏิวัติรูปแบบศิลปะทั้งหมดที่มีอยู่ในรูปแบบเดิม ฟิวเจอริซึม มีความเชื่อที่ว่า ศิลปะต้องแสดงออกถึงพลัง(Energy) ความรู้สึกที่ตื่นเต้นต่อความเคลื่อนไหว(Motion) ความรวดเร็ว(Speed)ของเครื่องจักร ลำแสงที่ส่องทะลุความทึบตันของวัตถุ การเปลี่ยนแปลงของรูปร่างที่ต่อเนื่องให้ความรู้สึกแบบพลวัต(Dynamic) ในรูปแบบโครงสร้างที่อิสระ(Free) การปะทะกันของระนาบ แสดงความรุนแรง(Violent) (Jame Graig and Bruce Barton, 1987: 129; Philip B. Meggs, 1983: 240-241; Steven Heller และ Seymour, 1988: 90)

การใช้ที่ว่างและการจัดองค์ประกอบผลงานเรขศิลป์ที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพ

ผลงานเรขศิลป์ฟิวเจอริซึม สื่อแสดงบุคลิกที่ดูเคลื่อนไหว(Motion) และ พลวัต(Dynamic) จากลักษณะผลงานที่จัดวางโครงสร้างองค์ประกอบในแนวเส้นทแยง หรือ เส้นโค้ง ทำให้เกิดรูปที่ว่างในแนวเส้นทแยงและเส้นโค้งเช่นกันซึ่งให้ความรู้สึกที่เคลื่อนไหว และจากการเน้นความแตกต่างกันอย่างชัดเจนของขนาดตัวอักษรใหญ่และเล็ก ทำให้มิติที่ว่างของผลงานขยายตัวออกในทางลึกของภาพ ดังผลงานภาพที่11

การนำรูปทรงที่ให้ความโปร่งโลมาจัดเรียงซ้อนซ้ำๆกัน ทำให้มิติที่ว่างของผลงานขยายตัวออกในทางลึกของภาพจากการซ้อนกันของรูปทรงที่โปร่งโล และสื่อถึงการเคลื่อนไหวของรูปทรงผ่านมิติที่ว่างซึ่งแสดงให้เห็นลำดับการเคลื่อนไหว ดังในภาพที่12 (Philip B. Meggs, 1983: 240-241; Steven Heller และ Seymour, 1988: 93)

ภาพที่11 Bifszt+18 Chimismi lirici, 1915
โดย Ardengo Soffici
ที่มา: History of Graphic Designโดย Phillip B. Meggs

ภาพที่12 Dynamism of a Dog, 1912โดย Giacomo Balla
ที่มา: History of Graphic Designโดย Phillip B. Meggs
และ A History of Visual Communication โดย Muller-Brock Mamm

เรขศิลป์ฟิวเจอร์ริสม์ แสดงถึงบุคลิกที่มีพลัง(Energy) รุนแรง(Violent) จากการใช้ตัวอักษรที่มีขนาดและน้ำหนักความเข้มสีของรูปทรงที่แตกต่างกันชัดเจน ทำให้มิติที่ว่างของผลงานขยายตัวออกในทางลึกของภาพ และทำให้เกิดพื้นที่ว่างที่มีขนาดแตกต่างกันบางช่วงมีขนาดเล็กและบางช่วงมีขนาดใหญ่ ซึ่งแสดงถึงพลังของผลงาน นอกจากนี้การจัดวางตัวอักษรในทิศทางที่แตกกระจายออก ทำให้เกิดรูปที่ว่างในแนวเส้นทแยงซึ่งแสดงความรุนแรง ดังในภาพที่13 (Philip B. Meggs, 1983: 291)

ภาพที่13 The Words to Freedom, 1919

โดย Filippo Marinetti

ที่มา: History of Graphic Design โดย Phillip B. Meggs

เรขศิลป์ฟิวเจอร์ริสม์ แสดงถึงบุคลิกความเร็ว(Speed) จากการจัดวางรูปทรงในแนวเส้นทแยงของรูปสามเหลี่ยมที่เน้นความยาว และการจัดเรียงรูปทรงและตัวอักษรในแนวเส้นทแยง ทำให้เกิดรูปที่ว่างในแนวเส้นทแยงตอบรับกัน ดังผลงานในภาพที่14(Philip B. Meggs, 1983: 291)

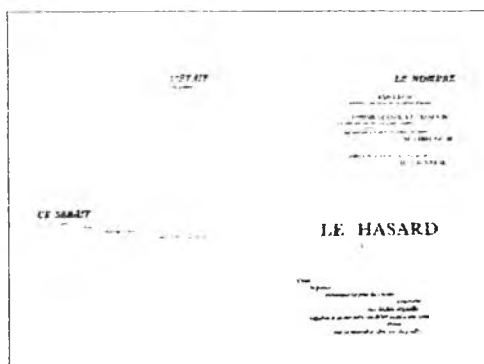
ภาพที่14 หน้าปก Dinamo Azari, 1927

โดย Fortunato Depero

ที่มา: History of Graphic Design โดย Phillip B. Meggs

และ Graphic Style โดย Steven Heller & Seymour Chwast

เรขศิลป์ฟิวเจอร์ริสม์ แสดงถึงบุคลิกอิสระ(Free) จากการจัดวางตัวอักษรอย่างอิสระ ไม่อยู่ในโครงสร้างตาราง(Grid) พื้นที่ส่วนใหญ่ของผลงานเป็นที่ว่าง และการเว้นระยะที่ว่างระหว่างตัวอักษรมากๆ ดูเหมือนตัวอักษรล่องลอยอยู่บนหน้ากระดาษมีทิศทางของรูปทรงและที่ว่างที่อิสระต่อกัน ดังผลงานภาพที่15(Philip B. Meggs, 1983: 242)

ภาพที่15 จากA Throw of the Dice, 1897

โดย Stephane Mallarme

ที่มา: History of Graphic Design โดย Phillip B. Meggs

แนวคิด และ อิทธิพล ที่มีผลต่อบุคลิกภาพของผลงานเรขศิลป์

ดาดาร์ริสม์(Dadaism)

คำว่าดาด้า(Dada) หมายถึง ไม่มี(Nothing) ดาดาร์ริสม์เป็นกระแสการต่อต้าน ล้อเลียน สบประมาทต่อความขัดแย้งกันระหว่าง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี กับ สภาพทางสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างบ้าคลั่ง สภาพทางจิตใจที่เสื่อมถอย ความน่ากลัวโหดร้ายทารุณของสงคราม ดาดาร์ริสม์แสดงออกถึงการค้นหาอิสระภาพใหม่ ด้วยการต่อต้านและปฏิเสธสิ่งทีกระทำต่อกันมาเป็นแบบอย่างหรือที่เป็นประเพณีนิยม ดังนั้นดาดาร์ริสม์จึงแสดงออกถึงบุคลิกการปั่นป่วน สับสน(Ferment) ที่ท้าทายความคิดเดิมๆ(Provocative) และ ที่ทำให้ตกใจ(Shock) (Jame Graig and Bruce Barton, 1987:131; Phillip B. Meggs, 1983: 245; Steven Heller & Seymour Chwast, 1988: 169)

การใช้ที่ว่างและการจัดองค์ประกอบผลงานเรขศิลป์ที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพ

ผลงานเรขศิลป์ดาดาร์ริสม์(Dadaism) แสดงถึง บุคลิกปั่นป่วน สับสน (Ferment) และ ท้าทาย (Provocative) จากลักษณะผลงานภาพถ่ายตัดแปะที่เรียกว่า โฟโตมอนтаж(Photomontage) และการพิมพ์จากวัสดุเหลือใช้(Collage) ผลงานแสดงให้เห็นการตัดกันของสี รูปทรง ลักษณะพื้นผิวที่แตกต่างกันอย่างหลากหลายของวัสดุ การจัดวางอย่างยุ่งเหยิงสับสนซับซ้อน บางครั้งอัดแน่น บางครั้งกระจายกระจายดังในผลงานภาพที่16 ทำให้เกิดความหลากหลายของรูปที่ว่างโดยในบางช่วงที่ว่างมีขนาดเล็กจากการอัดแน่นของรูปทรง และบางช่วงมีขนาดใหญ่ขึ้นจากการกระจายตัวของรูปทรงมีการเว้นที่ว่างระหว่างรูปทรง ซึ่งที่ว่างในผลงานภาพที่16สามารถแสดงออกถึงความปั่นป่วนสับสนได้ แต่ไม่สามารถแสดงความท้าทายได้ชัดเจนนัก ซึ่งนักออกแบบแสดงความรู้สึกนี้ออกมาอย่างชัดเจนด้วยการสื่อความหมายที่รุนแรงจากรูปที่ใช้ เช่น อาจใช้รูปอาวุธสงคราม รูปฮิตเลอร์ รูปโครงกระดูก เป็นต้น (Jame Graig and Bruce Barton, 1987: 131; Phillip B. Meggs, 1983: 245)

ภาพที่16 งานPhotomontage, 1919

โดย Hannah Hoch

ที่มา: A History of Visual Communication โดย Muller-Brock Mamm

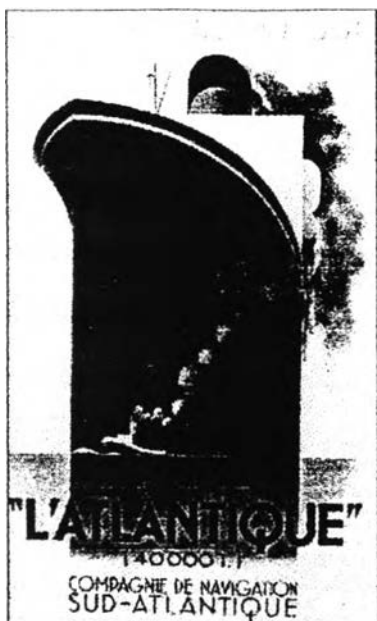
แนวคิด และ อิทธิพล ที่มีผลต่อบุคลิกภาพของผลงานเรขศิลป์

อาร์ต เดคโค(Art Deco)

ในทางตรงกันข้ามกับการดำเนินไปของความเอาใจจริงเอาใจในความเหมาะสม และ ประโยชน์ใช้สอย ในแบบของ บาวเฮาส์ (Bauhaus) ประเทศฝรั่งเศสได้ก่อกำเนิดรูปแบบที่แสดงถึงชีวิตทันสมัย หรรษาฟูฟ่า ที่เรียกว่า อาร์ต เดคโค เป็นการผสมผสานกันอย่างหลากหลายของ ศิลปะโบราณจากอียิปต์ ศิลปะคนผิวดำ อัฟริกัน คนป่า วัฒนธรรมแจ๊สของอเมริกา และความคลั่งไคล้ความทันสมัยในแบบโมเดิร์นนิสม์ แพร่กระจายไปในทุกสาขางานออกแบบรวมทั้งงานเรขศิลป์ งานเรขศิลป์ อาร์ต เดคโค แสดงถึงบุคลิกที่ สง่า(Elegant) หรรษา(Luxury) เคลื่อนไหว(Motion) ความเร็ว(Speed) โดดเด่น(Bold) และ แสดงถึงความเรียบง่าย(Simplicity) (Jame Graig and Bruce Barton,1987:139; Penny Sparke, 1986: 100-102; Philip B. Meggs, 1983: 262-269; Steven Heller และ Seymour, 1988: 127)

การใช้ที่ว่างและการจัดองค์ประกอบผลงานเรขศิลป์ที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพ

ผลงานเรขศิลป์อาร์ต เดคโค แสดงถึงบุคลิก สง่า(Elegant) จากลักษณะงานที่รูปทรงหลักยาว สูงสง่าในกรอบภาพแนวตั้งดังในผลงานภาพที่17 ซึ่งทำให้เกิดรูปที่ว่างสูงยาวในแนวเส้นตั้งตอบรับกับรูปทรง อาร์ต เดคโค สื่อถึงความหรรษา(Luxury) ด้วยการไล่สีแสงเงาของรูปทรงทำให้เกิดมิติที่ว่างของรูปทรงที่สะท้อนความแวววาวของโลหะ ดังภาพที่18(ศิริพงษ์ พยอมแย้ม, 2537: 41; Penny Sparke, 1986: 100-102)

ภาพที่ 17 L'Atlantique Poster, 1931

โดย A.M. Cassandre

ที่มา: History of Graphic Design โดย Phillip B. Meggs

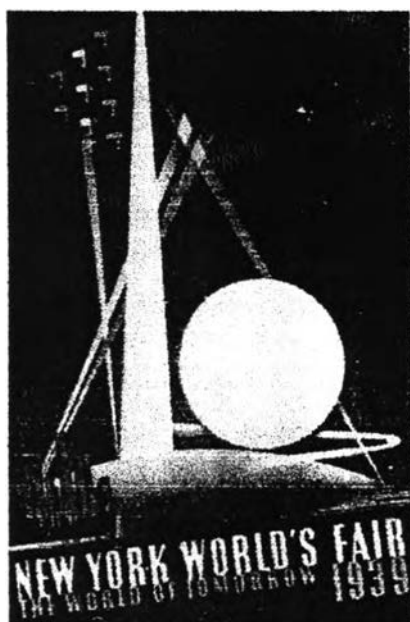

ภาพที่ 18 Railway Poster, 1927

โดย A.M. Cassandre

ที่มา: History of Graphic Design โดย Phillip B. Meggs

เราศิลปะอาร์ต เดคโค แสดงถึงบุคลิก เคลื่อนไหว (Motion) จากการจัดวางรูปทรงในแนวเส้นโค้ง และเส้นทแยง ทำให้เกิดรูปที่ว่างในแนวเส้นทแยงและโค้ง การจัดวางรูปทรงที่มีความโปร่งใสมาซ้อนกัน และการลดหลั่นขนาดรูปทรง ทำให้มิติที่ว่างขยายตัวออกในทางลึก ซึ่งทำให้รูปทรงมีมิติที่ว่างมากขึ้นคือ ทั้งในแนวระนาบและแนวลึกในการเคลื่อนไหวดังผลงานภาพที่ 19 (Phillip B. Meggs, 1983: 263-269)

ภาพที่ 19 New York World's Fair Poster, 1939

โดย Joseph Binder

ที่มา Thirty Centuries of Graphic Design โดย Jame Graig and Bruce Barton

เรขศิลป์อาร์ต เดคโค แสดงถึงบุคลิก *ความเร็ว*(Speed) จากลักษณะผลงาน ที่จัดวางรูปทรงที่มีความโปร่งใส การซ้ำกัน การลดหลั่นขนาดของรูปทรง แสดงให้เห็นที่ว่างในแนวลึกของภาพ และการใช้รูปทรงสามเหลี่ยมในแนวยาววางเรียงซ้ำๆกันซึ่งสื่อแสดงความเร็วของรูปทรง จะเห็นได้ว่าบุคลิกความเร็วมีการใช้ที่ว่างในแนวเดียวกับบุคลิกที่ดูเคลื่อนไหว แต่บุคลิกความเร็วจะเน้นการใช้รูปทรงในแนวเส้นเอียงทแยงอันเกิดจากเส้นตรงไม่ใช่เส้นโค้ง และการซ้ำกันของรูปทรงแสดงให้เห็นความเร็วในการเคลื่อนไหว ดังผลงานภาพที่ 20 (Philip B. Meggs, 1983: 263-269)

ภาพที่ 20 Speed Your Message Poster, 1931

โดย Halliwell

ที่มา Graphic Style โดย Steven Heller & Seymour Chwast

เรขศิลป์อาร์ต เดคโค แสดงถึงบุคลิก *เรียบง่าย(Simplicity)* จากการใช้รูปทรงเรขาคณิตลดทอน ระบายแบบทำให้มิติที่ว่างแบบ 2 มิติที่ดูแบน การใช้รูปทรงจำนวนน้อยชิ้นทำให้สามารถแยกแยะองค์ประกอบต่างๆ ในผลงานได้ง่ายเช่น ส่วนของภาพประกอบ ตัวอักษร และที่ว่าง อาร์ต เดคโคแสดงถึงบุคลิกใหญ่โตโคดเด่น(Bold) ด้วยการใช้รูปทรงองค์ประกอบขนาดใหญ่ เหลือที่ว่างค่อนข้างน้อย ใช้การตัดกันของระนาบสีที่ชัดเจนดังตัวอย่างในภาพที่ 21 (Penny Sparke, 1986: 102; Philip B. Meggs, 1983: 263)

ภาพที่ 21 Poster for Toothpaste, 1927 โดย Jean Carlu
ที่มา Graphic Style โดย Steven Heller & Seymour Chwast

แนวคิด และ อิทธิพล ที่มีผลต่อบุคลิกภาพของผลงานเรขศิลป์

คอนสตรัคติวิซึม(Constructivism)

ผลจากสงครามโลกครั้งที่ 1 ประเทศรัสเซียเกิดการปฏิวัติต่อพระเจ้าซาร์นิโคลัสที่ 2 สงครามกลางเมืองทำให้รัสเซียอยู่ในภาวะที่เสื่อมโทรม และถดถอย วลาดีเมียร์ ทาทลิน(Madimir Tatlin) และ อเล็กซานเดอร์ โรเซนโค(Alexander Rodchenko) ได้ตั้งกลุ่มแนวร่วม คอนสตรัคติวิซึม เพื่อให้ศิลปะทำหน้าที่ในการเรียกร้องประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม สะสางสิ่งไม่ดี และเตรียมตัวสำหรับชีวิตใหม่ที่ดีขึ้นด้วยความเชื่อในเทคโนโลยีและเครื่องจักร เรขศิลป์คอนสตรัคติวิซึมแสดงออกถึงบุคลิก ที่เคลื่อนไหวแบบพลวัต(Dynamic) ความเรียบง่าย(Simplicity) และแสดงถึงบุคลิก ที่แข็งแกร่ง(Strong) จากความเชื่อว่าการสร้างงานออกแบบหรืองานศิลปะเปรียบเสมือนกับงานก่อสร้างโดยวิศวกร (Philip B. Meggs, 1983: 272)

การใช้ที่ว่างและการจัดองค์ประกอบผลงานเรขศิลป์ที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพ

ผลงานเรขศิลป์คอนสตรัคติวิสม์ แสดงถึงบุคลิก *เคลื่อนไหวแบบพลวัต(Dynamic)* จากลักษณะผลงานที่เน้นความสัมพันธ์ของรูปทรงและที่ว่าง การใช้ที่ว่างลงตาให้เห็นเป็นความลึก3มิติ ด้วยการลดหลั่นขนาด การซ้อนกัน ความโปร่งใส การใช้ทัศนียภาพ การใช้ภาพซ้ำและเว้นจังหวะรูปทรงลงบนที่ว่างอย่างต่อเนื่อง จัดวางองค์ประกอบในโครงสร้างเส้นแนวทแยง และการจัดวางแบบอสมมาตร ดังผลงานภาพที่22 (Jame Graig and Bruce Barton,1987: 145; Philip B. Meggs, 1983: 272-276)

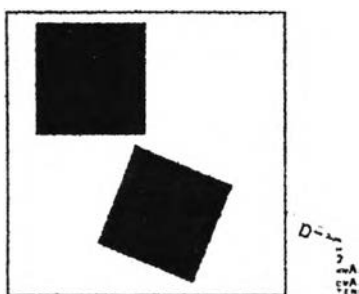
ภาพที่22 Beat the Whites with the Red Wedge Poster,

1919 โดย El Lissitzky

ที่มา: History of Graphic Design โดย Phillip B. Meggs,

A History of Visual Communication โดย Muller-Brock Mamm และ Graphic Style โดย Steven Heller & Seymour Chwast

เรขศิลป์คอนสตรัคติวิสม์ แสดงถึงบุคลิก *เรียบง่าย(Simplicity)* จากการเว้นที่ว่างค่อนข้างมาก และการใช้รูปทรงเรขาคณิตลดทอนระนาบแบนขนาดใหญ่ ทำให้เกิดที่ว่าง2มิติที่ดูตื่นแบบน ดังผลงานภาพที่22แสดงถึงบุคลิก *แข็งแรง(Strong)* จากการจัดวางรูปทรงบนที่ว่างในช่วงจังหวะที่สม่ำเสมอ ในโครงสร้างเส้นแนวตั้ง แนวนอน และใช้การตัดกันของความเข้มสีระหว่างรูปทรงและที่ว่างอย่างชัดเจน ดังผลงานภาพที่24(Jame Graig and Bruce Barton,1987: 45; Philip B. Meggs, 1983: 277)

ภาพที่23 "Of Two Squares" Children's book, 1922

โดย El Lissitzky

ที่มา: Graphic Style โดย Steven Heller & Seymour Chwast

ภาพที่ 24 The Isms of Art, 1924

โดย El Lissitzky

ที่มา: History of Graphic Design โดย Phillip B. Meggs

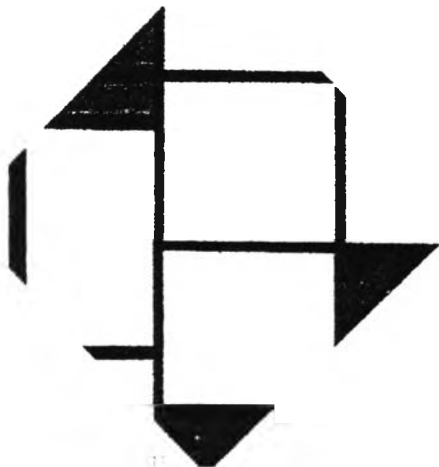
แนวคิด และ อิทธิพล ที่มีผลต่อบุคลิกภาพของผลงานเรขศิลป์

เดอส์ไตล์(De Stijl)

เดอส์ไตล์ เป็นแนวร่วมเพื่อการค้นหา และ ตั้งกฎสากลของความงามที่เชื่อในความบริสุทธิ์ของการละทิ้งสิ่งที่ปรากฏตามธรรมชาติสู่รูปแบบนามธรรม ความเชื่อในเทคโนโลยี ระบบอุตสาหกรรม และการสร้างแบบแผนใหม่ของสังคม ด้วยรูปแบบงานแสดงบุคลิก เคลื่อนไหวแบบพลวัต(Dynamic) กลมกลืน(Harmony) และ เรียบง่าย(Simplicity) (Jame Graig and Bruce Barton,1987: 130; Philip B. Meggs, 1983: 279-281)

การใช้ที่ว่างและการจัดองค์ประกอบผลงานเรขศิลป์ที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพ

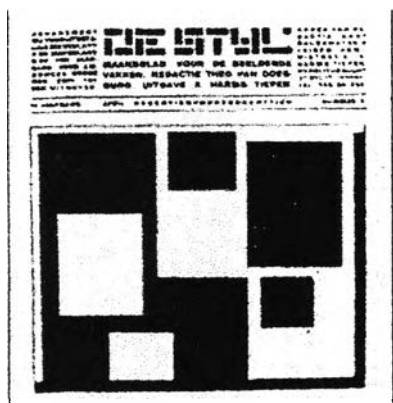
ผลงานเรขศิลป์เดอส์ไตล์ สื่อถึงบุคลิกเคลื่อนไหวแบบพลวัต(Dynamic)จากการแบ่งที่ว่างออกเป็นพื้นที่ขนาดเล็กใหญ่แตกต่างกัน ทำให้เกิดแรงดึงระหว่างพื้นที่ ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว และการจัดองค์ประกอบด้วยความสมดุลแบบอสมมาตร ดังในผลงานภาพที่ 25(Jame Graig and Bruce Barton,1987: 130 Philip B. Meggs, 1983:279-281)

ภาพที่ 25 Diamond Painting in Red, Yellow and Blue,1921 โดย Piet Mondrian

ที่มา Thirty Centyries of Graphic Design โดย Jame Graig and Bruce Barton

เดอสไตล์ แสดงถึงบุคลิกเรียบง่าย(Simplicity) จากการใช้รูปทรงเรขาคณิตลดทอนระนาบแบน ได้แก่เส้นตรงและรูปสี่เหลี่ยม ทำให้เกิดมิติที่ว่าง2มิติที่ดูแบน และการใช้รูปทรงน้อยชิ้น โดยเว้นที่ว่างค่อนข้างมากและการตัดของความเข้มสีระหว่างรูปทรงและที่ว่างอย่างชัดเจน ทำให้ง่ายในการมองแยกแยะองค์ประกอบไม่ว่าจะเป็นส่วนของรูปทรงหรือที่ว่าง ดังในภาพที่26 เดอสไตล์สื่อบุคลิกกลมกลืน(Harmony) จากการใช้รูปทรงสี่เหลี่ยมซ้ำๆกัน ใช้เส้นที่มีขนาดความหนาเท่ากัน จัดเรียงในทิศทางเดียวกัน คือแนวเส้นตั้งและเส้นนอน ซึ่งทำให้เกิดรูปที่ว่างในแนวเส้นตั้งและเส้นนอนซ้ำๆในแนวทิศทางเดียวกันตอบรับกันดังในภาพที่27(Jame Graig and Bruce Barton,1987: 130;Philip B. Meggs, 1983; 279-281)

ภาพที่26 Cover for De Stijl Magazine, 1918

โดย Vilmos Huszar

ที่มา: History of Graphic Design โดย Phillip B. Meggs,

Graphic Style โดยSteven Heller & Seymour Chwast

และ Thirty Centuries of Graphic Design โดย Jame

Graig and Bruce Barton

ภาพที่27 Composition XI, 1918

โดย Theo Van Doesburg

ที่มา: History of Graphic Design โดย Phillip B. Meggs

แนวคิด และ อิทธิพล ที่มีผลต่อบุคลิกภาพของผลงานเรขศิลป์

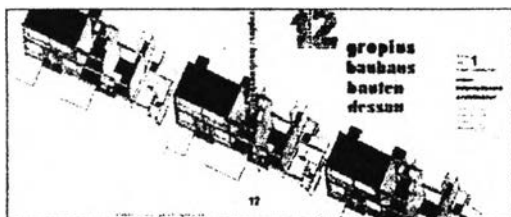
บาวเฮาส์(Bauhaus)

บาวเฮาส์มีความเชื่อในการพัฒนาไปพร้อมกันระหว่าง เทคโนโลยี และ ศิลปะการออกแบบ เนื่องจากเทคโนโลยีของเครื่องจักรสามารถสร้างประสิทธิภาพในการผลิต ในขณะที่ศิลปะการออกแบบสามารถผสมผสาน ความงามและประโยชน์ใช้สอย ดังนั้นเรขศิลป์บาวเฮาส์จึงแสดงออกถึงบุคลิก ที่เคลื่อนไหวแบบพลวัต(Dynamic)อันเป็นผลความเชื่อในเทคโนโลยี และ ที่เน้นประโยชน์ใช้สอย (Functional) (Phillip B. Meggs, 1983: 288-296)

การใช้ที่ว่างและการจัดองค์ประกอบผลงานเรขศิลป์ที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพ

ผลงานเรขศิลป์บาวเฮาส์ แสดงถึงบุคลิก *เคลื่อนไหวแบบพลวัต(Dynamic)*จากการใช้เทคนิคการออกแบบที่หลากหลาย เช่น การใช้มุมมองภาพแบบต่างๆ บางครั้งใช้แบบ วอร์ม อาย วิว(Worm Eye View) บางครั้งใช้แบบเบิร์ด อาย วิว(Bird Eye View) ดังผลงานภาพที่28 และการใช้ลักษณะพื้นผิวที่แตกต่างกัน การซ้อนกันซ้ำกัน ความโปร่งใส การลดหลั่นขนาด และการให้แสงเงาที่ชัดเจน ดังในผลงานภาพที่29ทำให้เกิดการตัวของมิติที่ว่างในแนวลึก ซึ่งทำให้เกิดการขยายมิติการเคลื่อนไหวของรูปทรงได้อิสระมากขึ้น(Philip B. Meggs, 1983:290-292)

สังเกตได้ว่าในผลงานในภาพที่28 นั้นมีการจัดวางรูปทรงในแนวเส้นทแยงซึ่งทำให้เกิดรูปที่ว่างในแนวเส้นทแยง ส่วนผลงานในภาพที่29มีการจัดวางรูปทรงในแนวเส้นโค้งซึ่งทำให้เกิดรูปที่ว่างในแนวเส้นโค้ง ซึ่งรูปที่ว่างทั้ง2แบบต่างก็สื่อถึงการเคลื่อนไหว(Robin Landa, 1983:22)

ภาพที่28 Jacket for Bauhaus Book, 1925

โดย Laszlo Moholy-Nagy

ที่มา: History of Graphic Design โดย Phillip B. Meggs และ Thirty Centuries of Graphic Design โดย Jame Graig and Bruce Barton

ภาพที่29 Title Page for Broom, 1923

โดย Laszlo Moholy-Nagy

ที่มา: History of Graphic Design โดย Phillip B. Meggs

เรขศิลป์ขาวเสาส์ แสดงถึงบุคลิก ที่เน้นประโยชน์ใช้สอย(Functional) จากการจัดวางกลุ่มของ ตัวอักษรและรูปทรงเป็นสัดส่วน แยกกันด้วยการเว้นที่ว่างโดยใช้โครงสร้างตาราง(Grid)ในการแบ่ง พื้นที่ว่างออกเป็นหน่วยสี่เหลี่ยมซ้ำๆเท่าๆกัน มีการใช้ขนาดตัวอักษรไม่เท่ากันส่วนที่เป็นหัวข้อต้องการ เน้นให้เห็นชัดเจน จะใช้รูปทรงขนาดใหญ่ ในส่วนที่เป็นเนื้อความจะใช้ตัวอักษรขนาดเล็กลง เพื่อแสดง ลำดับความสำคัญของเนื้อหา เนื่องจากการคำนึงถึงประสิทธิภาพในการสื่อสาร ซึ่งมิติที่ว่างในแนวลึก ของผลงานนั้นจะเกิดจากการลดหลั่นขนาดที่แตกต่างกันไปของรูปทรงหรือตัวอักษรนั่นเอง แต่มิติที่ว่างที่ เกิดจะไม่เล็กมากนักเนื่องจากการจัดวางรูปทรงในแนวตารางหรือในแนวเส้นตั้งและเส้นนอน และ การ จัดวางและเว้นที่ว่างอย่างสม่ำเสมอ ดังในผลงานภาพที่30(Philip B. Meggs, 1983: 294-295)

ภาพที่30 Advertisement for Bauhaus Book

โดย Herbert Bayer

ที่มา: A History of Visual Communication

โดย Muller-Brock Mamms

บทสรุป

จากการรวบรวมข้อมูลของผลงานเรขศิลป์ในประวัติศาสตร์ ทำให้สามารถสรุปเป็นบุคลิกภาพ และ แนวการใช้ที่ว่างได้ในตารางที่1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สรุบบุคลิกภาพและแนวการใช้ที่ว่างจากผลงานเรขศิลป์ทั้ง 8 สไตล์

สไตล์	บุคลิกภาพและความหมาย	แนวการใช้ที่ว่าง
1. อาร์ต แอนด์ คราฟท์ (Arts & Crafts) ประกอบด้วย 6 บุคลิก	1.1 ทงการ (Formal) หมายถึง บุคลิกที่มีรูปแบบเป็นไปตาม กฎ ระเบียบ แบบแผน	-จัดวางรูปทรงและที่ว่างในขอบเขตรูปสี่เหลี่ยม -มีการเว้นระยะที่ว่างอย่างชัดเจนระหว่างรูปทรง -มีการใช้กรอบซ้อนกรอบ -การใช้โครงสร้างตาราง
	1.2 เข้มงวด (Austere) หมายถึง บุคลิกที่เข้มงวดกวดขัน เคร่งคัด พิถีพิถัน	-การจัดเรียงรูปทรงขนาดเล็กอย่างอัดแน่น ทำให้เกิดรูปที่ว่างขนาดเล็ก -การเว้นระยะที่ว่างอย่างสม่ำเสมอระมัดระวัง
	1.3 ประณีต (Meticulous) หมายถึง บุคลิกที่แสดงความละเอียด รอบคอบระมัดระวัง หรือ อย่างระมัดระวังในรายละเอียด	-การจัดเรียงรูปทรงขนาดเล็กอย่างอัดแน่น ทำให้เกิดรูปที่ว่างขนาดเล็ก -การเว้นระยะที่ว่างอย่างสม่ำเสมอระมัดระวัง ระหว่างรูปทรงลวดลายเส้นโค้ง
	1.4 ร่ำรวย (Wealthy) หมายถึง บุคลิกที่แสดงความมั่งมี มั่งคั่ง สมบูรณ์พูนสุข มีอันจะกิน	-การจัดเรียงรูปทรงขนาดเล็กอย่างอัดแน่น ทำให้เกิดรูปที่ว่างขนาดเล็ก
	1.5 วัฒนธรรม (Cultured) หมายถึง บุคลิกที่แสดงความมีวัฒนธรรม และมีการปลูกฝัง	-การจัดเรียงรูปทรงขนาดเล็กอย่างอัดแน่น ทำให้เกิดรูปที่ว่างขนาดเล็ก -การเว้นระยะที่ว่างอย่างสม่ำเสมอระมัดระวัง ระหว่างรูปทรงลวดลายเส้นโค้ง
	1.6 ซับซ้อน (Complex) หมายถึง บุคลิกที่มีความซับซ้อน ยุ่งเหยิง ยุ่งยาก ประกอบด้วยหลายส่วน	-การจัดเรียงรูปทรงขนาดเล็กอย่างอัดแน่น ทำให้เกิดรูปที่ว่างขนาดเล็ก -การทับซ้อนกันของรูปทรงระนาบแบนทำให้เกิดมิติที่ว่างตัน

ตารางที่ 1 สรุปบุคลิกภาพและแนวการใช้ที่ว่างจากผลงานเรขศิลป์ทั้ง 8 สไตล์ (ต่อ)

สไตล์	บุคลิกภาพและความหมาย	แนวการใช้ที่ว่าง
2.อาร์ต นูโว (Art Nouveau) ประกอบด้วย 6 บุคลิก	2.1 สง่า หรูหรา (Elegant) หมายถึง บุคลิกที่สง่างาม หรูหรา โก้เก๋ ความสงบที่แฝงด้วยความประณีต	-การใช้รูปทรงและที่ว่างสูงยาวในแนวตั้งและการใช้กรอบภาพสี่เหลี่ยมผืนผ้าในแนวตั้ง -การแบ่งพื้นที่ว่างออกเป็นหน่วยย่อยซ้ำๆกัน
	2.2 สง่างาม อ่อนช้อย(Grace) หมายถึง บุคลิกที่แสดงถึงความงดงามแห่งอริยาบถ ความนึ่ม นวล ความอ่อนช้อย	-การใช้รูปทรงและที่ว่างรูปโค้งยาวที่ลื่นไหลในแนวทิศทางที่ขนานคล้อยตามกัน
	2.3 ผู้หญิง(Feminine) หมายถึง บุคลิกที่เกี่ยวกับผู้หญิง เหมือนผู้หญิง เหมาะกับผู้หญิง	-การใช้รูปทรงและที่ว่างรูปโค้งยาวที่ลื่นไหลในแนวทิศทางที่ขนานคล้อยตามกัน
	2.4 มีชีวิตชีวา(Lively) หมายถึง บุคลิกที่กระฉับกระเฉง คล่องแคล่ว ว่องไว ปราดเปรียว มีชีวิตชีวา ร่าเริง เบิกบาน	-การเว้นที่ว่างบนพื้นภาพค่อนข้างมาก -การจัดวางรูปทรงลงบนที่ว่างอย่างอิสระในแนวเส้นโค้ง -การใช้มิติที่ว่างลึกจากการทับซ้อนกันของระนาบโทนสี เข้มและอ่อน
	2.5 โชติช่วงโลดโผน(Vivid) หมายถึง บุคลิกที่แสดงความแจ่มชัด กระฉ่าง กระฉับกระเฉง ชีวิตชีวา โชติช่วงโลดโผน	-การเว้นที่ว่างบนพื้นภาพค่อนข้างมาก -การจัดวางรูปทรงลงบนที่ว่างอย่างอิสระในแนวเส้นโค้ง -การใช้มิติที่ว่างลึกจากการทับซ้อนกันของระนาบโทนสี เข้มและอ่อน
	2.6 สะอาด(Clean) หมายถึง บุคลิกที่สะอาด หมดจด เกลี้ยงเกลา	-การเว้นที่ว่างมากๆ -การใช้มิติที่ว่างต้นด้วยลายเส้น 2 มิติเรียบง่าย ไม่มีการไล่แสงเงา

ตารางที่ 1 สรุบบุคลิกภาพและแนวการใช้ที่ว่างจากผลงานเรขศิลป์ทั้ง 8 สไตล์ (ต่อ)

สไตล์	บุคลิกภาพและความหมาย	แนวการใช้ที่ว่าง
3. ฟิวเจอริซึม (Futurism) ประกอบด้วย 6 บุคลิก	3.1 พลวัต (Dynamic) หมายถึง บุคลิกที่เกี่ยวข้องกับแรง หรือผลของแรงที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหว	-การใช้รูปทรงและรูปที่ว่างในแนวเส้นทแยงและ เส้นโค้ง -การใช้มิติที่ว่างลึกด้วยรูปทรงที่มีขนาดใหญ่-เล็กแตกต่างกัน ความแตกต่างกันของค่าความสีรูปทรงที่ชัดเจน และการจัดเรียงซ้ำซ้อนกันของรูปทรงที่โปร่งใส
	3.2 เคลื่อนไหว (Motion) หมายถึง บุคลิกที่แสดงถึงการเคลื่อนไหว	-การใช้รูปทรงและรูปที่ว่างในแนวเส้นทแยงและ เส้นโค้ง -การใช้มิติที่ว่างลึกด้วยรูปทรงที่มีขนาดใหญ่-เล็กแตกต่างกัน และ ความแตกต่างกันของค่าความสีรูปทรงที่ชัดเจน
	3.3 มีพลัง (Energy) หมายถึง บุคลิกที่แสดงพลัง และกำลัง	-การใช้มิติที่ว่างลึกด้วยรูปทรงที่มีขนาด และ น้ำหนักความเข้มสีที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน -การเว้นระยะที่ว่างอย่างแตกต่างหลากหลาย บางช่วงเว้นพื้นที่ว่างมาก บางช่วงเว้นพื้นที่ว่างน้อย
	3.4 รุนแรง (Violent) หมายถึง บุคลิกที่รุนแรง ร้ายแรง คลุ้มคลั่ง อาละวาด	-การใช้มิติที่ว่างลึกด้วยรูปทรงที่มีขนาด และ น้ำหนักความเข้มสีที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน -การเว้นระยะที่ว่างอย่างแตกต่างหลากหลาย บางช่วงเว้นพื้นที่ว่างมาก บางช่วงเว้นพื้นที่ว่างน้อย -การจัดวางรูปทรงและที่ว่างในแนวเส้นทแยง
	3.5 ความเร็ว (Speed) หมายถึง บุคลิกที่แสดงความเร่ง อัตราเร่งเร็วไว ด่วน อย่างรวดเร็ว	-การจัดวางรูปทรงและที่ว่างในแนวเส้นทแยง -เน้นรูปทรงและรูปที่ว่างที่มีลักษณะเป็นแนวเส้นตรงยาว
	3.6 อิสระ (Free) หมายถึง บุคลิกที่แสดงความเป็นอิสระ ปล่อยตามสบาย หลุดพ้น	-เว้นที่ว่างบนพื้นภาพค่อนข้างมาก -การจัดวางรูปทรงลงบนที่ว่างในทิศทางอิสระไม่ขึ้นต่อกัน

ตารางที่ 1 สรุปบุคลิกภาพและแนวการใช้ที่ว่างจากผลงานเรขศิลป์ทั้ง 8 สไตล์ (ต่อ)

สไตล์	บุคลิกภาพและความหมาย	แนวการใช้ที่ว่าง
4. ดาด้าริซึม (Dadaism) ประกอบด้วย 2 บุคลิก	4.1 บั่นป่วนสับสน (Ferment) หมายถึง บุคลิกที่แสดงความบั่นป่วนสับสน	- ใช้การจัดวางรูปทรงบนที่ว่างอย่างสับสนบางครั้งอัดแน่น บางครั้งคลี่คลายออก - ใช้มิติที่ว่างขึ้นเนื่องจากการใช้รูปทรงที่มีขนาด และค่าความเข้มสีที่ใกล้เคียงกัน
	4.2 ทำทนาย (Provocative) หมายถึง บุคลิกที่แสดงความกวน ยั่วเย้าเหยียดหยาม ที่ท้าทายความคิดเดิมๆ	- ใช้การจัดวางรูปทรงบนที่ว่างอย่างสับสนบางครั้งอัดแน่น บางครั้งคลี่คลายออก - ใช้มิติที่ว่างขึ้นเนื่องจากการใช้รูปทรงที่มีขนาด และค่าความเข้มสีที่ใกล้เคียงกัน
5. อาร์ตเดคโค (Art Deco) ประกอบด้วย 6 บุคลิก	5.1 สง่างาม (Elegant) หมายถึง บุคลิกที่แสดงความสง่างามหรูหรา โก้เก๋ ความสงบที่แฝงด้วยความประณีต	- การใช้รูปทรงและรูปที่ว่างสูงยาวในแนวตั้ง - การใช้กรอบสี่เหลี่ยมผืนผ้าในแนวตั้ง
	5.2 หรูหรา (Luxury) หมายถึง บุคลิกที่แสดงความหรูหราฟุ่มเฟือย	- การใช้สีแสงเงาของรูปทรงที่สะท้อนความแวววาวของโลหะทำให้เกิดมิติที่ว่าง
	5.3 เคลื่อนไหว (Motion) หมายถึง บุคลิกที่แสดงการเคลื่อนไหว	- การจัดวางรูปทรงลงบนที่ว่างในแนวเส้นโค้งและเส้นทแยง - การใช้มิติที่ว่างลึกด้วยรูปทรงที่มีความแตกต่างของขนาดอย่างชัดเจน และการซ้อนกันของรูปทรงที่โปร่งใส

ตารางที่ 1 สรุปบุคลิกภาพและแนวการใช้ที่ว่างจากผลงานเรขศิลป์ทั้ง 8 สไตล์ (ต่อ)

สไตล์	บุคลิกภาพและความหมาย	แนวการใช้ที่ว่าง
	5.4 ความเร็ว (Speed) หมายถึง บุคลิกที่แสดงความเร่ง อัตราเร่ง เร็วไว ส่วน อย่างรวดเร็ว	-การใช้มิติที่ว่างลึก จากการใช้รูปทรงที่โปร่งใส ซ้ำซ้อนกัน ความโปร่งใส และการลดหลั่น ขนาดของรูปทรง -การใช้รูปทรงและรูปที่ว่างในแนวยาวของเส้น ทแยง โดยจัดเรียงในทิศทางขนานคล้อยตาม กัน
	5.5 เรียบง่าย (Simplicity) หมายถึง บุคลิกที่แสดงถึงความเรียบง่าย ความชัดเจน เปิดเผย ตรงไปตรงมา	-การใช้มิติที่ว่างขึ้นด้วยรูปทรงเรียบง่าย ระนาบแบน -การใช้รูปทรงเรียบง่ายขนาดใหญ่จำนวนน้อย ขึ้น ทำให้พื้นที่ของรูปทรงมากกว่าพื้นที่ว่าง
	5.6 ใหญ่โตโดดเด่น (Bold) หมายถึง บุคลิกที่แสดงความใหญ่โต โดดเด่น เค้นชัด สะดุดตา	-การใช้มิติที่ว่างขึ้นด้วยรูปทรงเรียบง่าย ระนาบแบน และการใช้ค่าความเข้มสีของรูปทรงที่ตัดกันอย่างชัดเจนกับพื้นที่ว่าง -การใช้รูปทรงเรียบง่ายขนาดใหญ่จำนวนน้อย ขึ้น ทำให้พื้นที่ของรูปทรงมากกว่าพื้นที่ว่าง
6. คอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) ประกอบด้วย 3 บุคลิก	6.1 พลวัต (Dynamic) หมายถึง บุคลิกที่แสดงถึงของแรงที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหว	-การใช้มิติที่ว่างลึก ด้วยการลดหลั่นขนาด การซ้อนกัน ความโปร่งใส การใช้ทัศนียภาพ -การใช้ภาพซ้ำและเว้นจังหวะรูปทรงลงบนที่ว่างอย่างต่อเนื่อง -จัดวางองค์ประกอบในโครงสร้างเส้นแนว ทแยง -การจัดวางแบบอสมมาตร

ตารางที่ 1 สรุปบุคลิกภาพและแนวการใช้ที่ว่างจากผลงานเรขศิลป์ทั้ง 8 สไตล์(ต่อ)

สไตล์	บุคลิกภาพและความหมาย	แนวการใช้ที่ว่าง
	6.2 แข็งแรง(Strong) หมายถึง บุคลิกที่แสดงความแข็งแรง เข้มแข็ง แข็งแกร่ง มั่นคง แน่นหนา	-การจัดวางรูปทรงบนที่ว่างในช่วงจังหวะที่สม่ำเสมอ -การใช้โครงสร้างเส้นแนวตั้ง แนวนอน -การตัดกันของความเข้มสีระหว่างรูปทรงและที่ว่างอย่างชัดเจน
	6.3 เรียบง่าย(Simplicity) หมายถึง บุคลิกที่แสดงความเรียบง่าย ความซื่อตรง เปิดเผย ตรงไปตรงมา	-การเว้นที่ว่างค่อนข้างมาก -การใช้รูปทรงเรขาคณิตลดทอนระนาบแบนขนาดใหญ่ ทำให้เหลือพื้นที่ว่างน้อยกว่าหรือเท่ากับพื้นที่ของรูปทรง -ทำให้เกิดที่ว่าง 2 มิติที่ดูตันแบน
7. เดอ สไตล์ (De Stijl) ประกอบด้วย 3 บุคลิก	7.1 เรียบง่าย(Simplicity) หมายถึง บุคลิกที่แสดงความเรียบง่าย ความซื่อตรง เปิดเผย ตรงไปตรงมา	-การใช้รูปทรงเรขาคณิตลดทอนระนาบแบน ได้แก่เส้นตรงและรูปสี่เหลี่ยม ทำให้เกิดมิติที่ว่าง 2 มิติที่ดูแบน -การใช้รูปทรงน้อยชิ้น โดยเว้นที่ว่างค่อนข้างมาก -การตัดของความเข้มสีระหว่างรูปทรงและที่ว่างอย่างชัดเจน
	7.2 ความกลมกลืน(Harmony) หมายถึง บุคลิกที่แสดงความสอดคล้องกลมกลืนกัน	-การใช้รูปที่ว่างในแนวเส้นตั้งและเส้นนอน ซ้ำๆ ในแนวทิศทางเดียวกัน
	7.3 พลวัต (Dynamic) หมายถึง บุคลิกที่แสดงถึงผลของแรงที่ทำให้เกิดการเคลื่อนที่	-การแบ่งที่ว่างออกเป็นพื้นที่ขนาดเล็กใหญ่ แตกต่างกัน ทำให้เกิดแรงดึงระหว่างพื้นที่ ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว -การใช้ความสมดุลแบบอสมมาตร

ตารางที่ 1 สรุปบุคลิกภาพและแนวการใช้ที่ว่างจากผลงานเรขศิลป์ทั้ง 8 สไตล์(ต่อ)

สไตล์	บุคลิกภาพและความหมาย	แนวการใช้ที่ว่าง
8. บาวเฮาส์ (Bauhaus) ประกอบด้วย 2 บุคลิก	8.1 พลวัต (Dynamic) หมายถึง บุคลิกที่แสดงถึงผลของแรงที่ทำให้เกิดการเคลื่อนที่	-การจัดวางรูปทรงและที่ว่างในแนวเส้นโค้งและเส้นทแยง -การใช้มิติที่ว่างลึกจากการใช้ลักษณะพื้นผิวที่แตกต่างกัน การซ้อนกันซ้ำกัน ความโปร่งใส การลดหลั่นขนาด การให้แสงเงาที่ชัดเจน และมุมมองที่หลากหลาย เช่น วอร์ม อาย วิว (Worm Eye View) หรือ เบิร์ด อาย วิว (Bird Eye View)
	8.2 เน้นประโยชน์ใช้สอย (Functional) หมายถึง บุคลิกที่แสดงการเน้นประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก	-การจัดวางรูปทรงลงบนที่ว่างด้วยโครงสร้างซ้ำและโครงสร้างตาราง -การเว้นพื้นที่และระยะที่ว่างระหว่างรูปทรงอย่างสม่ำเสมอ -การแสดงมิติที่ว่างด้วยขนาดของรูปทรงที่แตกต่างกัน

ที่มาความหมายบุคลิก: Aksorn's Thai Learner's dictionary

Color image scale โดย Shigenobu Kobayashi

Webster's New World dictionary of the American language

ส่วนที่ 2 แนวความคิดการใช้ที่ว่าง เพื่อการบ่งบอกบุคลิกภาพ

ในส่วนนี้เป็นแนวคิดเกี่ยวกับ การใช้ที่ว่างเพื่อการสื่อสารถึงบุคลิกภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์การใช้ที่ว่างในบทต่อไป ประกอบด้วย4หัวข้อได้แก่

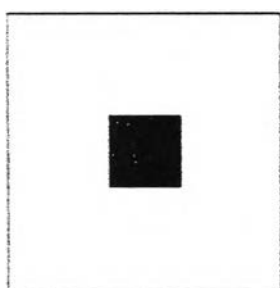
- 2.1 ภาพ และพื้นภาพ (Figure and Ground)
- 2.2 รูปทรง และ กรอบภาพ (Element and Frame of Reference)
- 2.3 รูปแบบของที่ว่าง (Type of Space)
- 2.4 โครงสร้างองค์ประกอบ (Structure)

เนื่องจากความหลากหลายของลักษณะที่ว่างที่เกิดขึ้นนั้น เป็นผลมาจากลักษณะของรูปร่าง หรือ รูปทรง ที่วางลงบนพื้นภาพ หรือ บนหน้ากระดาษ ดังนั้นในการเขียนอธิบายจึงมีการกล่าวถึงรูปร่าง หรือ รูปทรงอยู่บ่อยครั้ง

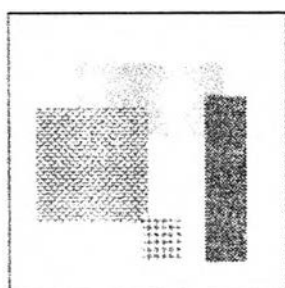
ตามที่ได้กำหนดในนิยามคำศัพท์นั้น รูปร่าง หมายถึง องค์ประกอบที่มีลักษณะเป็น2มิติ เกิดจากเส้นปิด สี หรือ ค่าน้ำหนักสี ที่แสดงให้เห็นขอบนอก มาบรรจบกันเกิดเป็นพื้นที่ ส่วน รูปทรงหมายถึง องค์ประกอบที่มีลักษณะเป็น3มิติ มีความกว้าง ยาว และลึก ที่แสดงปริมาตร และบางกรณีรูปทรงนั้นสามารถเกิดจากการประกอบกันของรูปร่าง เช่น รูปทรงลูกบาศก์ ที่เกิดจากรูปร่างของระนาบสี่เหลี่ยมมาประกอบกัน อย่างไรก็ตามถ้ามองภาพรวมโดยเบื้องต้นแล้ว การออกแบบนั้นคือการสร้างสรรค์รูปทรง (Form)ลงบนที่ว่าง(Space) ดังนั้นในการกล่าวถึงรูปร่าง หรือ รูปทรง จะกล่าวรวมกันโดยใช้คำเดียวว่า รูปทรง เพื่อง่ายต่อการอธิบาย และต่อการเข้าใจ

2.1 ภาพ และพื้นภาพ (Figure and Ground)

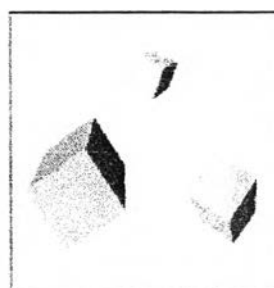
ในการมองภาพ2มิติ องค์ประกอบส่วนที่เด่นชัดและมีขนาดเล็กคือภาพ ส่วนที่สงบนิ่งกว่าและมีขนาดใหญ่คือพื้นภาพ ดังในภาพตัวอย่างที่31ก. รูปทรงสี่เหลี่ยมสีดำคือภาพ ส่วนพื้นที่ว่างสีขาวโดยรอบคือพื้นภาพ (Robert Gillam Scott, 1951:15-16; อารยะ ศรีกัลยาณบุตร, 2541: 55-56)

ภาพที่31 ก. ภาพและพื้นภาพ

ภาพที่31 ข. ที่ว่างในแนวราบแบน

ภาพที่31 ค. ที่ว่างในแนวลึก

ที่มา: Design Fundamentalsโดย Robert Gilliam Scott

พื้นภาพนั้นสามารถเป็นได้ทั้งพื้นภาพแบบเรียบง่ายและซับซ้อน พื้นภาพเรียบง่าย คือการที่พื้นภาพแสดงที่ว่างเรียบๆที่สามารถแยกออกจากรูปทรงได้ชัดเจน ลักษณะพื้นภาพเรียบง่ายสามารถเป็นได้

พื้นภาพนั้นสามารถเป็นได้ทั้งพื้นภาพแบบเรียบง่ายและซับซ้อน **พื้นภาพเรียบง่าย** คือการที่พื้นภาพแสดงที่ว่างเรียบๆที่สามารถแยกออกจากรูปทรงได้ชัดเจน ลักษณะพื้นภาพเรียบง่ายสามารถเป็นได้ทั้งที่ว่างในแนวราบ (Frontal Space) ในภาพที่31 ข. และที่ว่างในแนวลึก (Deep Space) ในภาพที่31 ค. ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าภาพนั้นจะแสดงความเป็นระนาบ2มิติ หรือ รูปทรง3มิติ ซึ่งที่ว่างในแนวลึก3มิติจะให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวได้มากกว่า ที่ว่างในแนวระนาบแบบ 2มิติ อาจกล่าวได้ว่ายิ่งมิติที่ว่างโดยรอบรูปทรงมีปริมาณมากเท่าไร ยิ่งจะให้ความรู้สึกถึงอิสระในการเคลื่อนไหวมากขึ้น(Wucius Wong,1993:127)

ลักษณะพื้นภาพซับซ้อน คือการที่พื้นภาพเต็มไปด้วยรายละเอียดของรูปทรงเหลือพื้นที่ว่างค่อนข้างน้อย มีการทับซ้อนกันของรูปทรงหลายๆชั้น ลักษณะเช่นนี้จะให้ความรู้สึกที่ซับซ้อน ดูอัดอัดและไม่เคลื่อนไหวดังในตัวอย่างภาพที่32 โดยมากพื้นภาพซับซ้อนจะเป็นลักษณะที่ว่างในแนวราบหรือที่ว่างที่ดูตื้น (Robert Gillam Scott,1951:15-16; อารยะ ศรีกัลยาณบุตร, 2541:55-56)

ภาพที่32: ลักษณะพื้นภาพซับซ้อน

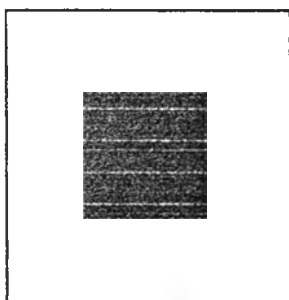
ที่มา: Clipart & Fonts โดย Macromidia Freehand

2.2 รูปทรง และ กรอบภาพ (Element and Frame of Reference)

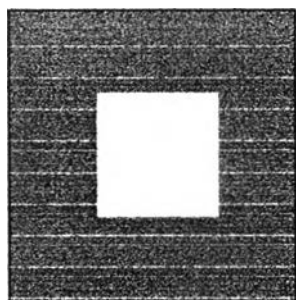
กรอบภาพหมายถึง ขอบเขตของผลงานเรขาคณิตซึ่งอาจเป็นได้หลายรูปร่างเช่น รูปสี่เหลี่ยม รูปดาว หรือ รูปร่างอิสระอื่นๆตามแต่วัตถุประสงค์(Robin Landa, 1983:18-22) แต่ในกรณีงานวิจัยฉบับนี้ กรอบภาพเป็นรูปสี่เหลี่ยมทั้งนี้เนื่องจากการรวบรวมผลงานเรขาคณิตในประวัติศาสตร์ทั้งหมดที่ได้กำหนดไว้ในขอบเขตการวิจัยนั้น ปรากฏว่าใช้กรอบภาพสี่เหลี่ยมจัตุรัส และ ผืนผ้าเท่านั้น

ทันทีที่รูปทรงใดๆถูกวางลงในกรอบภาพ รูปทรงนั้นจะแสดงปฏิกริยาต่อกรอบภาพ และสร้างที่ว่างในรูปทรงที่ตรงกันข้ามกับรูปทรงแรกที่วางลงไปทันที ตัวอย่างเช่นเมื่อรูปสี่เหลี่ยมวางลงในกรอบภาพ จะเกิดที่ว่างรับกับรูปสี่เหลี่ยมนั้นทันที ซึ่งเป็นรูปทรงที่ว่างในแนวเส้นตั้ง เส้นนอน ให้ความรู้สึกที่สงบนิ่ง (Static)ดังในภาพที่33 ข.(Robert Gillam Scott,1951:15-16 ; Robin Landa,1983:18-22)

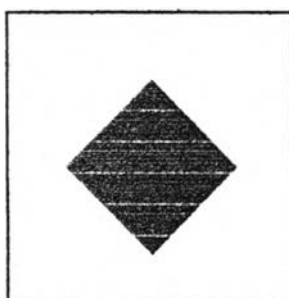
แต่เมื่อขยับรูปสี่เหลี่ยมให้เอียง จะเกิดรูปทรงที่ว่างในแนวเส้นเอียงขึ้นมาทันที ซึ่งให้ความรู้สึกที่เคลื่อนไหวแบบพลวัต(Dynamic) ดังในภาพที่34ข. และถ้าขยับให้ระนาบรูปสี่เหลี่ยมเกิดความโค้ง จะเกิดที่ว่างรับรูปทรงโค้งให้ความรู้สึกที่เคลื่อนไหวด้วยเช่นกันดังในภาพที่35ข.(Gyorgy Kepes,1951:20; Robin Landa,1983:18-22)

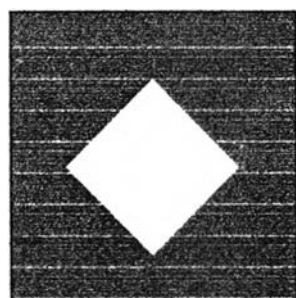
ภาพที่33 ก. รูปทรงสี่เหลี่ยม

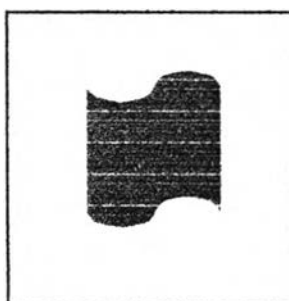
ภาพที่33 ข. ที่ว่างของรูปสี่เหลี่ยม

ภาพที่34 ก. รูปทรงสี่เหลี่ยม
ข้าวหลามตัด

ภาพที่34 ข. ที่ว่างของรูปสี่เหลี่ยม
ข้าวหลามตัด

ภาพที่35 ก. รูปทรงโค้ง

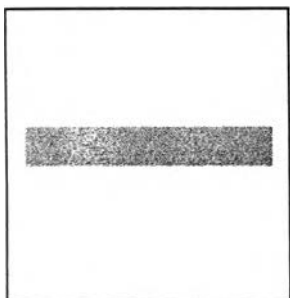

ภาพที่35 ข. ที่ว่างของรูปทรงโค้ง

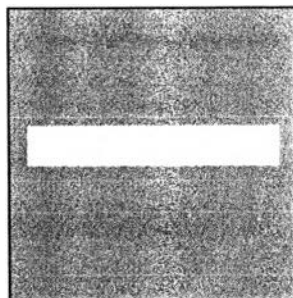
ภาพที่ 33-35: พื้นที่สีเทาภาพซ้ายคือรูปทรง ในขณะที่เดียวกับการเกิดที่ว่างคือพื้นที่สีเทาในภาพขวา

ที่มา: Design Fundamentals โดย Robert Gillam Scott

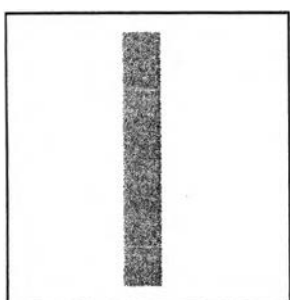
เหลี่ยมผืนผ้าสูงตามแนวตั้ง จะทำให้เกิดพื้นที่ว่างในแนวตั้งให้ความรู้สึกเบา สง่า มีระเบียบ แข็งแรง
 ดังในภาพที่37ข. (Emil Ruder, 1967:94-95; ศิริพงษ์ พยอมแย้ม, 2537: 41-42)

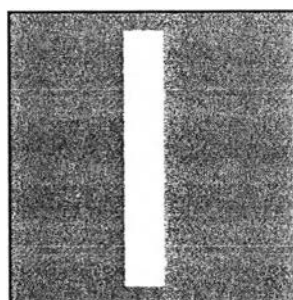
ภาพที่36 ก. รูปทรงสี่เหลี่ยมแถบขาว

ภาพที่36 ข. ที่ว่างของรูปสี่เหลี่ยม

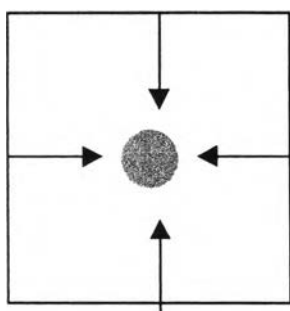
ภาพที่37 ก. รูปทรงสี่เหลี่ยมแถบตั้ง

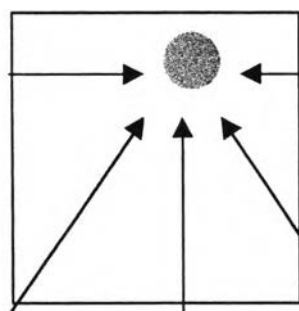
ภาพที่37 ข. ที่ว่างของรูปสี่เหลี่ยม

ที่มาภาพที่36-37: Typography โดย Emil Ruder

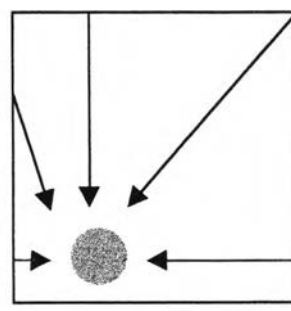
เมื่อวางรูปทรงใดๆลงตรงกลางของพื้นภาพ ทั้งระยะที่ว่างโดยรอบจากรูปทรงถึงกรอบภาพเท่ากัน จะให้ความรู้สึกหยุดนิ่งไม่เคลื่อนไหวดังในภาพที่38ก. แต่เมื่อย้ายตำแหน่งรูปทรงให้ค่อนไปด้านบนของกรอบภาพ จะดูว่ารูปทรงเคลื่อนที่ขึ้นดังในภาพที่38ข. แต่ถ้ารูปทรงมีตำแหน่งค่อนมาทางด้านล่างจะดูว่ารูปทรงเคลื่อนที่ลงดังในภาพที่38ค. อาจสรุปได้ว่าการทิ้งระยะที่ว่างโดยรอบจากรูปทรงไปที่กรอบภาพไม่เท่ากัน จะให้ความรู้สึกที่เคลื่อนไหว (Emil Ruder, 1967: 94-95; ชะลูด นิยมเสมอ 2538:74-75)

ภาพที่38 ก.

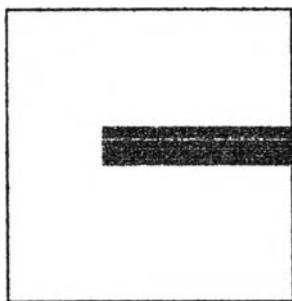
ภาพที่38 ข.

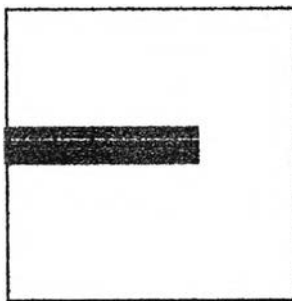
ภาพที่38 ค.

ที่มา: Typography โดย Emil Ruder

เมื่อวางรูปทรงอยู่ชิดติดด้านหนึ่งของกรอบภาพ โดยปล่อยพื้นที่ด้านตรงข้ามให้เป็นพื้นที่ว่าง ลักษณะเช่นนี้จะให้ความรู้สึกถึงการเคลื่อนที่ ในภาพที่39ก.ดูว่าเคลื่อนที่ไปทางขวา ภาพที่39ข.ดูเคลื่อนที่ไปทางซ้าย

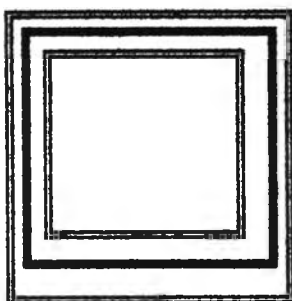
ภาพที่39 ก.

ภาพที่39 ข.

ที่มา: Typography โดย Emil Ruder

การใช้กรอบภาพซ้อนกรอบภาพ ปิดล้อมที่ว่างให้จุดสนใจของการมองอยู่เฉพาะในกรอบภาพ จะให้ความรู้สึกดูเป็นทางการ (David Lauer, 1985: 104-105) ดังในภาพที่40

ภาพที่40: การใช้กรอบภาพซ้อนกรอบภาพ

ที่มา: Design Basic โดย David Lauer

2.3 รูปแบบของที่ว่าง

ในงานออกแบบ2มิติ ผู้มองรับรู้รูปทรงได้จากสิ่งที่ปรากฏ แต่รับรู้ถึงที่ว่างได้ด้วยความรู้สึก ที่ว่างสามารถแปรเปลี่ยนรูปแบบไปได้ตามแต่สภาวะที่แตกต่างกันไปได้แก่ลักษณะรูปทรงของกรอบหรือขนาดขอบเขตของงาน และลักษณะรูปทรงองค์ประกอบของงาน ซึ่งรูปแบบที่ว่างต่างๆนี้ล้วนมีผลต่อการบ่งบอกถึงบุคลิกของผลงานทั้งสิ้น

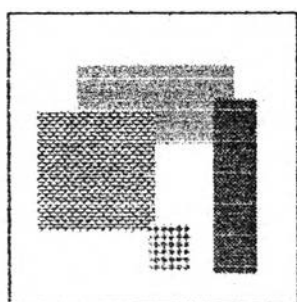
รูปแบบที่ว่าง2มิติ และ 3มิติ

ที่ว่างนั้นสามารถเป็นได้ทั้งที่ว่างในแนวระนาบแบน2มิติ(Flat Space) และที่ว่างลงตา (Illusory Space) เมื่อวางรูปทรงบนระนาบภาพ(Picture Plane) ระดับเดียวกันดังในภาพที่41ก. จะเกิดที่ว่างในแนวระนาบแบน2มิติ แต่เมื่อใดที่มีการซ้อนทับกันของรูปทรงทำให้เห็นว่ารูปทรงหนึ่งอยู่ใกล้สายตา มากกว่า จะทำให้เกิดที่ว่างลงตาทันที (Wucius Wong, 1993:127)

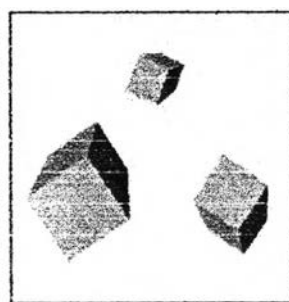
การที่บางรูปทรงดูยื่นมาด้านหน้า บางรูปทรงดูยื่นมาด้านหลัง บางรูปทรงแสดงด้านหน้า บางรูปทรงแสดงด้านหลังล้วนแต่แสดงให้เห็นที่ว่างลงตา ในที่ว่างลงตานี้รูปทรงอาจจะแบนดังในภาพที่41 ข. หรือดูเป็น3มิติดังในภาพที่41ค.ก็ได้ ซึ่งที่ว่างลงตาที่ดูเป็น3มิติจะให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวมากกว่า ที่ว่างลงตาที่แบนหรือตื้น(Wucius Wong, 1993:127)

ภาพที่41 ก. ที่ว่าง2มิติ

ภาพที่41 ข. ที่ว่างลงตาแบบตื้น

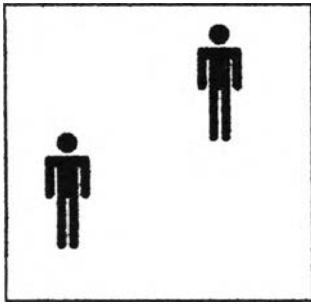
ภาพที่41 ค. ที่ว่างลงตาแบบลึก

ที่มา: Principle of Form and Design โดย Wucius Wong

การเกิดที่ว่างลงตา(Illusory Space)ที่ดูเป็น3มิตินั้น ประกอบด้วยหลายตัวแปรหรือที่เรียกว่าตัวบ่งชี้ ได้แก่

- 1.การลดหลั่นขนาด รูปทรงที่มีขนาดใหญ่กว่าจะดูอยู่ใกล้กว่า
- 2.การซ้อนทับ โดยรูปทรงที่อยู่ด้านบนจะดูอยู่ใกล้กว่า
- 3.ความโปร่งใส การซ้อนทับของรูปทรงที่มีความโปร่งใสจะให้มีมิติความลึก

4.การวางระดับสูงต่ำของตำแหน่งรูปทรง ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้ในงานจิตรกรรมตะวันตก เช่นจิตรกรรมของญี่ปุ่น หรือ จีน เป็นต้น โดยรูปทรงที่อยู่ระดับล่างของภาพจะดูอยู่ใกล้กว่ารูปทรงที่อยู่ระดับบนของกรอบภาพดังในตัวอย่างภาพที่42

ภาพที่42: รูปทรงที่อยู่ระดับล่างของภาพจะดูอยู่ใกล้กว่ารูปทรงที่อยู่ระดับบนของกรอบภาพ

ที่มา: Design Fundamentals โดย Robert Gillam Scott

5.การใช้ทัศนียภาพ การใช้ทัศนียภาพนั้น รูปทรงจะถูกกำหนดขนาด และทิศทางด้วยเส้นนำสายตาไปสู่จุดรวมสายตาซึ่งให้มิติความลึกของภาพ

6.การโค้งงอ การเอียง หรือบิดของรูปทรงสร้างมิติของที่ว่าง

7.การไล่ระดับสีอ่อน-แก่ รูปทรงที่มีสีอ่อนจะดูอยู่ไกล ขณะที่รูปทรงที่มีสีเข้มจะดูอยู่ใกล้

8.ลักษณะพื้นผิว รูปทรงที่มีลักษณะพื้นผิวหยาบจะดูอยู่ใกล้กว่ารูปทรงที่มีลักษณะพื้นผิวละเอียด

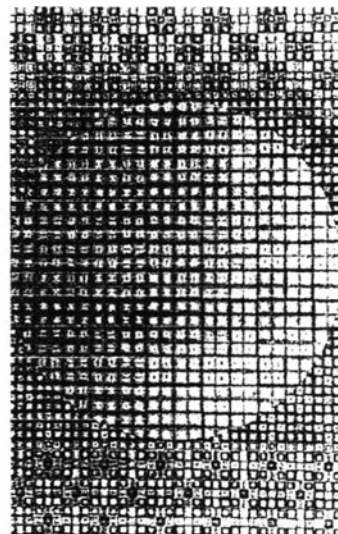
(Wucius Wong, 1993:127-132; David A. Lauer, 1985: 80-109; Robert G. Scott, 1951:109-119; Gyorgy Kepes, 1944: 71-106; รศ. เลอสม สกาศิตานนท์, 2540:81-87)

การใช้ตัวหนังสือที่กล่าวไปข้างต้น ถ้าใช้ในลักษณะที่ให้ค่าความแตกต่างกันอย่างชัดเจน เช่นการซ้อนกันของรูปทรง ที่มีความแตกต่างกันของขนาดรูปทรงเล็กมากและใหญ่มาก โทนความเข้มสีเข้มมากและอ่อนมาก ลักษณะพื้นผิวหยาบมากและละเอียดมาก จะยิ่งให้ความรู้สึกถึงมิติความลึกของภาพชัดเจนมากขึ้น ถ้าให้ค่าความแตกต่างกันน้อยจะทำให้ภาพดูตื้น นอกจากนี้ยังมีรูปแบบอื่นที่ทำให้ภาพดูตื้นได้แก่ ภาพที่เน้นการใช้ลายเส้น และภาพที่รูปทรงมีขนาดเล็กถูกจัดวางอย่างอัดแน่นเต็มพื้นภาพเหลือที่ว่างน้อยมากดังในภาพที่43และ44 (Dorothea C. Malcolm, 1972: 14-16)

ภาพที่43 "Lucy" โดย Wilhelm Woeller

ที่มา Design: Elements and Principles โดย Dorothea C. Malcolm

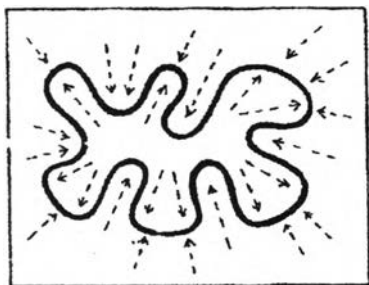

ภาพที่44 "Painting A" โดย Toshinobu Onosato

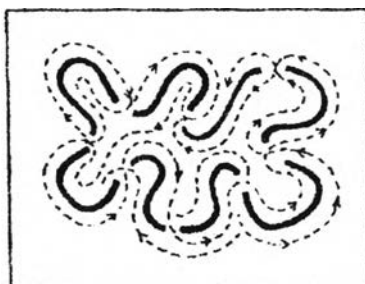
ที่มา Design: Elements and Principles โดย Dorothea C. Malcolm

ที่ว่างแบบรูปปิด และที่ว่างแบบรูปเปิด

นอกเหนือจากลักษณะที่ว่างในแนวระนาบแบน 2 มิติ (Flat Space) และที่ว่างลวงตา (Illusory Space) แล้วยังมีลักษณะที่ว่างแบบอื่น ที่มีแนวทางในการบ่งบอกบุคลิกความรู้สึกของภาพ ได้แก่ ที่ว่างแบบรูปปิด และที่ว่างแบบรูปเปิด ที่ว่างแบบรูปปิดหมายถึงรูปแบบของที่ว่างที่มีเส้นรอบนอกล้อมรอบบรรจบกัน ทำให้รูปร่างนั้นเป็นหน่วยที่แยกตัวออกจากที่ว่างที่มีอยู่เดิม แบบรูปปิดนี้จะให้ความรู้สึกแบบตึงเครียดจากการเผชิญหน้ากันระหว่างที่ว่างบวกกับลบดังภาพที่ 45 ก. ส่วนที่ว่างแบบรูปเปิด ได้แก่ รูปแบบของที่ว่างที่มีเส้นรอบนอกเปิดออก ที่จุดหนึ่งหรือหลายจุด ที่ว่างแบบนี้ให้ความรู้สึกถึงพลังความเคลื่อนไหวอย่างอิสระ ที่ว่างสามารถเคลื่อนไหวไปทั่วทั้งส่วนที่ว่างบวกและส่วนที่ว่างลบดังภาพที่ 46 ข. (ชะลูด นิมเสมอ, 2538:71)

ภาพที่ 45 ก. ที่ว่างแบบรูปปิด

ภาพที่ 45 ข. ที่ว่างแบบรูปเปิด

ที่มา: องค์ประกอบของศิลปะ โดย ชะลูด นิมเสมอ

ที่ว่างบวก และที่ว่างลบ

ที่ว่างบนหน้ากระดาษว่างๆ ที่ยังไม่มีรูปทรงใดปรากฏนั้น ถือว่าที่ว่างนั้นเป็นกลาง เนื่องจากยังไม่มีการแสดงปฏิกิริยาหรือพลังใดๆ ต่อการรับรู้ ต่อเมื่อมีรูปทรงใดๆ ปรากฏขึ้นทำให้เกิดพลัง ความเด่นชัดที่แตกต่างขึ้นมาจากที่ว่างโดยรอบ พื้นที่บริเวณรูปทรงนั้น คือที่ว่างบวก ส่วนที่ว่างที่เหลืออยู่โดยรอบที่ยังคงสงบนิ่ง คือ ที่ว่างลบ (ชะลูด นิมเสมอ, 2538:69)

แม้ว่าที่ว่างบวกจะเป็นบริเวณพื้นที่ที่มีความหมาย มีความเด่นชัด ในขณะที่ที่ว่างลบเป็นบริเวณที่สงบนิ่งก็ตาม ในการแสดงออกถึงการสื่อความหมาย และ บุคลิกของงาน นั้นต้องอาศัย ความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันทั้งที่ว่างบวก และ ที่ว่างลบไปพร้อมกัน (ชะลูด นิมเสมอ, 2538:84)

ความสัมพันธ์ระหว่างที่ว่างบวก และที่ว่างลบ ที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์แนวการใช้ที่ว่างเพื่อการสื่อสารบุคลิกภาพ นั้นได้แก่ จังหวะการจัดวางที่ว่างบวก ที่ว่างลบ และ ขนาดและสัดส่วนการใช้พื้นที่ของที่ว่างบวก และที่ว่างลบ

จังหวะ (Rhythm) เป็นข้อคำนึงสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดวางระยะที่ว่างโดยตรง การพิจารณาเรื่องจังหวะนั้น เป็นการมองถึงความสัมพันธ์ของระยะการจัดวางของที่ว่างบวก และ ที่ว่างลบ ไปพร้อมกัน จังหวะสามารถสื่อความรู้สึก หรือ อารมณ์ของงานได้ เมื่อจัดวางจังหวะที่เรียบง่ายซ้ำกันอย่างสม่ำเสมอ เท่าๆกัน จะให้ความรู้สึก สงบ อยู่นิ่ง แต่ถ้าเป็นจังหวะที่มีการเปลี่ยนให้เกิดความแตกต่างและหลากหลาย จะให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว ตื่นเต้น ดูน่าสนใจ (Lori Siebert & Lisa Ballard, 1992:32)

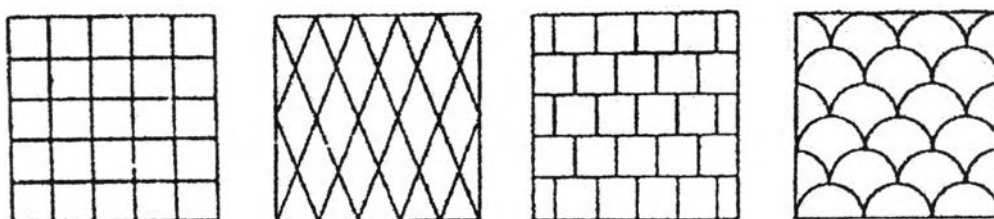
ขนาดและสัดส่วน เป็นข้อพิจารณาที่มีผลอย่างมากต่อการรับรู้ความรู้สึกของภาพ ในเรื่องของขนาดนั้น เมื่อที่ว่างบวกมีสัดส่วนพื้นที่มากกว่าที่ว่างลบหรือเมื่อที่ว่างบวกมีขนาดสัดส่วนกินพื้นที่เท่ากับที่ว่างลบ จะให้ความรู้สึกอัดอัด สงบนิ่ง ไม่เคลื่อนไหว

แต่เมื่อที่ว่างบวก มีขนาดสัดส่วนพื้นที่น้อยกว่าที่ว่างลบ หรือ มีพื้นที่ว่างเหลือในภาพมากๆ จะให้ความรู้สึกที่เคลื่อนไหวได้มากกว่า ทั้งนี้จะให้ความรู้เคลื่อนไหวได้มากแค่ไหนนั้นขึ้นอยู่กับการจัดวางตำแหน่งด้วยซึ่งได้กล่าวถึงไปแล้วในหัวข้อ รูปทรง และ กรอบภาพ

2.4 โครงสร้างองค์ประกอบ (Structure)

จุดมุ่งหมายของโครงสร้างองค์ประกอบนั้นเพื่อเป็นโครงร่างในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงลงบนที่ว่าง ด้วยการจัดวางตำแหน่ง และทิศทาง รูปแบบโครงสร้างการจัดองค์ประกอบมีหลากหลายแบบ แต่เนื่องจากงานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นไปที่แนวทางในการบ่งบอกคุณลักษณะงานเรขาคณิตโดยใช้ที่ว่าง ดังนั้นจึงจะกล่าวถึงเฉพาะโครงสร้างที่มีแนวทางในการบ่งบอกคุณลักษณะ ดังนี้

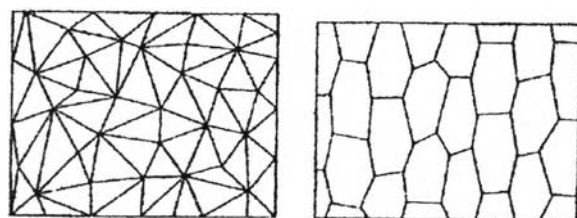
โครงสร้างแบบซ้ำ (Repetition) ได้แก่การจัดวางรูปทรงลงบนที่ว่างด้วยโครงสร้างของเส้น อาจจะเป็นเส้นตั้ง เส้นนอน เส้นเฉียง หรือเส้นโค้งก็ได้ โดยเน้นที่ความสม่ำเสมอของระยะที่ว่างระหว่างรูปทรง ลักษณะโครงสร้างเช่นนี้ให้ความรู้สึกที่เป็นทางการ ดังในภาพที่46 (Wucius Wong, 1993:62)

ภาพที่46: โครงสร้างแบบซ้ำ(Repetition)

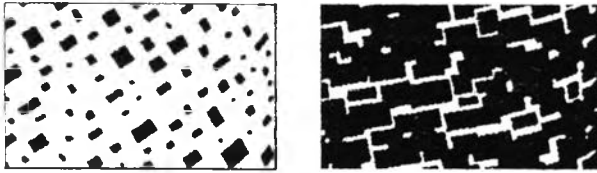
ที่มา: Principle of Form and Design โดย Wucius Wong

โครงสร้างแบบคล้ายคลึงกันของหน่วยย่อย (The Similar Structure Subdivisions) เป็นโครงสร้างที่มีขนาดพื้นที่ของหน่วยโครงสร้างใกล้เคียงกันแต่ไม่เท่ากันทำให้ดูคล้ายคลึงกันดังในภาพที่47 แต่หากการจัดวางโครงสร้างนั้นให้ความคล้ายคลึงกันในการมองโดยไม่ใช่โครงสร้างเส้น จะเรียกว่าเป็นโครงสร้างแบบคล้ายคลึงด้วยการมอง (Visual Distribution Structure) ดังในภาพที่48 ซึ่งโครงสร้างแบบคล้ายคลึงทั้ง2แบบนี้จะให้ความรู้สึกแบบกึ่งทางการ (Wucius Wong, 1993: 71)

ภาพที่47: โครงสร้างแบบคล้ายคลึงกันของหน่วยย่อย(The Similar Structure Subdivisions)

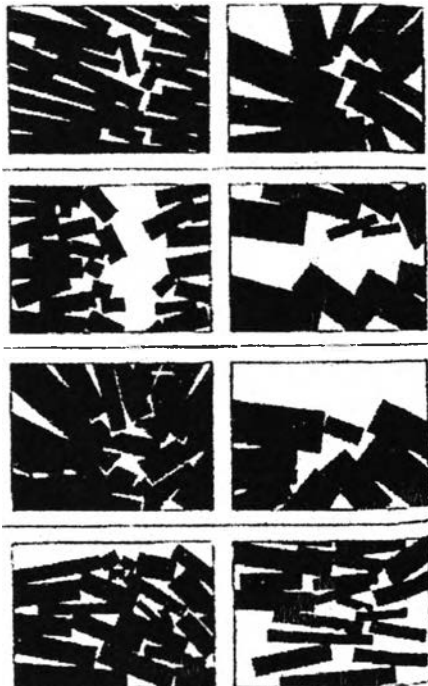
ที่มา: Principle of Form and Design โดย Wucius Wong

ภาพที่ 48: โครงสร้างแบบคล้ายคลึงด้วยการมอง(Visual Distribution Structure)

ที่มา: Principle of Form and Design โดย Wucius Wong

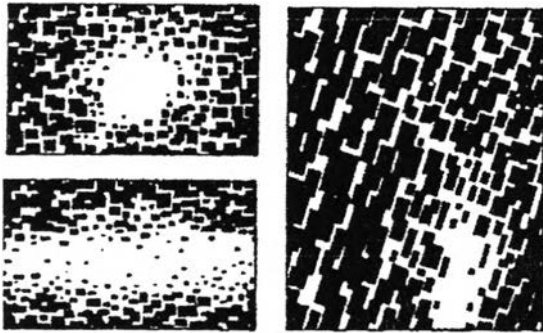
โครงสร้างแบบขัดแย้ง(The Contrast Structure) เป็นโครงสร้างที่รูปทรงถูกจัดวางลงบนที่ว่างอย่างอิสระ ไม่กำหนดด้วยโครงสร้างของเส้น แต่จัดวางรูปทรงโดยใช้ความขัดแย้งกันในเรื่อง ทิศทาง ตำแหน่ง ที่ว่าง หรือ แรงดึงดูดดังในภาพที่ 49(Wucius Wong, 1993:109)

ภาพที่ 49: โครงสร้างแบบขัดแย้งกันในเรื่อง ทิศทาง ตำแหน่ง ที่ว่าง และ แรงดึงดูด

ที่มา: Principle of Form and Design โดย Wucius Wong

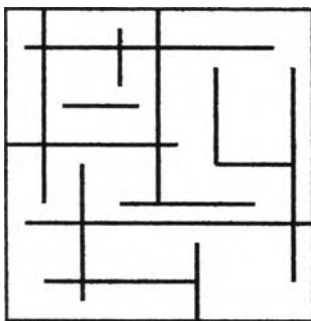
โครงสร้างแบบรวมศูนย์ (The Concentration Structure) เป็นอีกโครงสร้างหนึ่งที่รูปทรงถูกจัดวางลงบนที่ว่างอย่างอิสระ โดยการรวมตัวกันอย่างหนาแน่นของหน่วยรูปทรงและที่ว่างดังในภาพที่50 (Wucius Wong, 1993:114)

ภาพที่ 50: โครงสร้างแบบรวมศูนย์ (The Concentration Structure)แบบต่างๆ
ที่มา: Principle of Form and Design โดย Wucius Wong

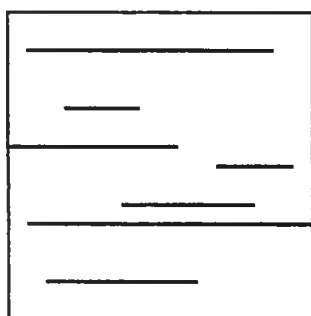
ทั้งโครงสร้างแบบขัดแย้ง และ โครงสร้างแบบรวมศูนย์ จัดเป็นโครงสร้างที่ให้ความรู้สึกไม่เป็นที่พอใจ (Wucius Wong, 1993: 59)

โครงสร้างตาราง (The Grid) ได้แก่ลักษณะโครงสร้างการจัดวางรูปทรง ในแนวเส้นตั้งและแนวเส้นนอน ให้ความรู้สึกถึงความมั่นคง (Stable) ประสิทธิภาพ (Efficient) ปลอดภัย (Secure) และมั่นใจ (Reassuring) ดังในภาพที่51 (Nathan Goldstein, 1989: 203)

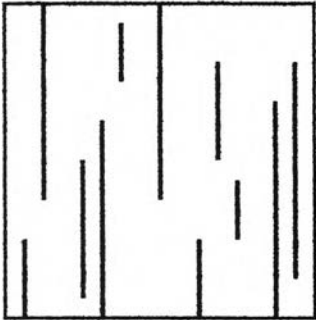
ภาพที่51: โครงสร้างตาราง
ที่มา : Design and Compositionโดย Nathan Goldstein

โครงสร้างเน้นเส้นแนวนอน(Emphasis on Horizontality) ได้แก่ลักษณะโครงสร้างการจัดวางรูปทรงในแนวเส้นนอน ให้ความรู้สึกสงบเยือกเย็น(Tranquillity) เบาสบาย(Relax) เนื่องจากเส้นนอนทำให้รู้สึกถึงอิทธิพลแรงดึงดูดของโลกน้อยดังในภาพที่52 (Nathan Goldstein, 1989:225)

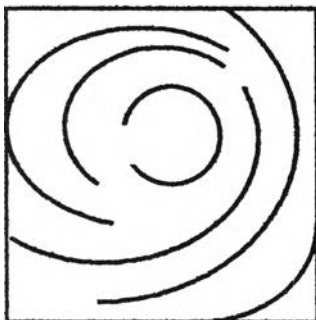
ภาพที่52: โครงสร้างในแนวเส้นนอน
ที่มา : Design and Compositionโดย Nathan Goldstein

โครงสร้างเน้นเส้นแนวตั้ง(Emphasis on Verticality) ได้แก่ลักษณะโครงสร้างการจัดวางรูปทรงในแนวเส้นตั้ง ให้ความรู้สึกกระฉับกระเฉง คล่องแคล่วว่องไว (Action) และความมั่นคง (Stability) การปะทะ (Battle) และแรงผลักดัน (Thrust) เนื่องจากมีทิศทางตามแรงดึงดูดของโลก จึงดูมีพลังแรงตั้งดังในภาพที่53 (Nathan Goldstein, 1989: 228)

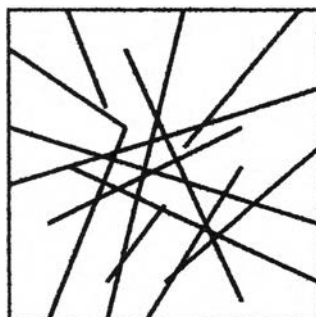
ภาพที่53: โครงสร้างในแนวเส้นตั้ง(Emphasis on Verticality)
ที่มา : Design and Compositionโดย Nathan Goldstein

โครงสร้างเน้นเส้นแนวโค้ง(Curvilinear Dominant) ได้แก่ลักษณะโครงสร้างการจัดวางรูปทรงในแนวเส้นโค้ง ให้ความรู้สึกปรวนแปร(Pliancy) และ เคลื่อนไหว(Motion) ดังในภาพที่54 (Nathan Goldstein, 1989: 229)

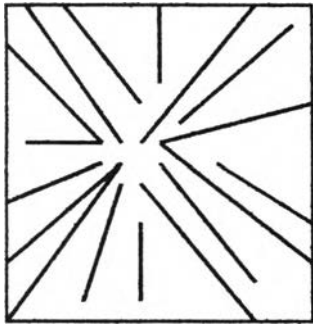
ภาพที่54: โครงสร้างในแนวเส้นโค้ง(Curvilinear Dominant)
ที่มา : Design and Compositionโดย Nathan Goldstein

โครงสร้างเน้นเส้นแนวทแยง(Emphasis on Diagonality) ได้แก่ลักษณะโครงสร้างการจัดวางรูปทรงในแนวเส้นตัดเส้นทแยง ให้ความรู้สึกถึงความเคลื่อนไหว(Motion) ให้ความรู้สึกไม่มั่นคง การเปลี่ยนแปลงความขัดแย้ง ความโกรธ(Anger) การโจมตี(Attack) การต่อสู้(Combat) และความรู้สึกปั่นป่วน(Turbulent) ดังในภาพที่55 (Nathan Goldstein, 1989: 225)

ภาพที่55: โครงสร้างในแนวเส้นทแยง
ที่มา : Design and Compositionโดย Nathan Goldstein

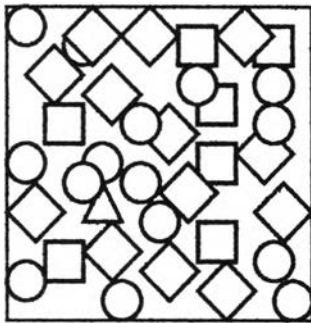
โครงสร้างแบบรัศมีระเบิด(The Radial Burst) เป็นลักษณะโครงสร้างจัดวางรูปทรงในแนวเส้นทแยงที่แสดงการแยกตัวระเบิดออกจากศูนย์กลาง ให้ความรู้สึกถึงพลังรุนแรง(Forceful) การแสดงออกถึงอารมณ์(Emotion) ดังในภาพที่56 (Nathan Goldstein, 1989: 223)

ภาพที่56: โครงสร้างแบบรัศมีระเบิด(The Radial Burst)

ที่มา : Design and Composition โดย Nathan Goldstein

โครงสร้างแบบกระจาย(The Even Spread) เป็นการจัดวางตำแหน่งรูปร่างขนาดเล็กๆ กระจายทั่วพื้นภาพที่ระนาบภาพ ไม่มีการเน้นจุดเด่นใด ๆ บนภาพ ให้ความรู้สึกที่ดูระมัดระวัง (Awareness) ซับซ้อนละเอียดอ่อน(Sophistication) ดังในภาพที่57 (Nathan Goldstein, 1989: 220)

ภาพที่57: โครงสร้างแบบกระจาย(The Even Spread)

ที่มา : Design and Composition โดย Nathan Goldstein

บทสรุป

จากการรวบรวมข้อมูลแนวทางการใช้ที่ว่าง ในการบ่งบอกบุคลิกภาพ สามารถสรุป หลักการใช้ที่ว่างเพื่อบ่งบอกบุคลิกภาพในตารางที่2 ดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปหลักการใช้ที่ว่างเพื่อบ่งบอกบุคลิกภาพ

หลักการใช้ที่ว่างเรื่อง	รายละเอียด	แนวบุคลิกที่แสดงออก
1. ลักษณะที่ว่างจากภาพและพื้นภาพ (Figure and Ground)	ภาพบนพื้นภาพเรียบง่าย ทำให้สามารถเห็นที่ว่างชัดเจน	สามารถแสดงแนวบุคลิกได้ทั้งสงบนิ่งและเคลื่อนไหว
	ภาพบนพื้นภาพซับซ้อน ทำให้ที่ว่างถูกแยกย่อยมีขนาดเล็ก เห็นที่ว่างได้ไม่ชัดเจน	แนวบุคลิกแสดงความสงบนิ่ง
2. ลักษณะที่ว่างจากรูปทรง และ กรอบภาพ (Element and Frame of Reference)	ที่ว่างรูปสี่เหลี่ยม จากการใช้รูปทรงและกรอบภาพในรูปแบบและทิศทางเดียวกัน เช่น รูปสี่เหลี่ยมในกรอบสี่เหลี่ยม	แนวบุคลิกแสดงความสงบนิ่ง
	ที่ว่างรูปโค้งหรือทแยงจากการใช้รูปทรงและกรอบภาพในรูปแบบและทิศทางที่ขัดแย้งกัน เช่น รูปทรงโค้ง รูปทรงทแยงในกรอบสี่เหลี่ยม	แนวบุคลิกแสดงความเคลื่อนไหว
	รูปที่ว่างในแนวนอนจากการใช้รูปทรงของแถบเส้นแนวนอนในกรอบสี่เหลี่ยม	แนวบุคลิกแสดงความรู้สึกรัดกุม สงบนิ่ง กว้างขวาง
	รูปที่ว่างในแนวตั้งจากการใช้รูปทรงของแถบเส้นแนวตั้งในกรอบสี่เหลี่ยม	แนวบุคลิกแสดงความรู้สึกเบา สง่า มีระเบียบ แข็งแรง
	การเว้นที่ว่างโดยรอบระหว่างกรอบภาพและ รูปทรงเท่าๆกัน	แนวบุคลิกแสดงความสงบนิ่ง
	การเว้นที่ว่างโดยรอบระหว่างกรอบภาพและ รูปทรงไม่เท่ากัน	แนวบุคลิกแสดงความเคลื่อนไหว
	การเหลือพื้นที่ว่างด้านใดด้านหนึ่งของกรอบภาพค่อนข้างมาก จากการวางรูปทรงติดชิดกรอบภาพ หรือการจัดวางรูปทรงแบบตัดตกขอบ	แนวบุคลิกแสดงความเคลื่อนไหว
	การเน้นการปิดล้อมพื้นที่ว่างภาพในกรอบภาพ ด้วยการใส่กรอบซ้อนกรอบ	แนวบุคลิกแสดงความสงบนิ่ง

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

ตารางที่2 สรุปหลักการใช้ที่ว่างเพื่อบ่งบอกบุคลิกภาพ(ต่อ)

หลักการใช้ที่ว่างเรื่อง	รายละเอียด	แนวบุคลิกที่แสดงออก
4. โครงสร้างองค์-ประกอบ (Structure)	โครงสร้างแบบซ้ำ	แนวบุคลิกที่เป็นทางการ
	โครงสร้างแบบคล้ายคลึงกัน	แนวบุคลิกแบบกึ่งทางการ
	โครงสร้างแบบขัดแย้ง	แนวบุคลิกแบบไม่เป็นทางการ
	โครงสร้างแบบรวมศูนย์	แนวบุคลิกแบบไม่เป็นทางการ
	โครงสร้างตาราง	แนวบุคลิกที่ให้ความรู้สึกถึงความมั่นคง ประสิทธิภาพ ปลอดภัย และมั่นใจ
	โครงสร้างเน้นเส้นแนวนอน	แนวบุคลิกที่ให้ความรู้สึกสงบเยือกเย็น สบาย
	โครงสร้างเน้นเส้นแนวตั้ง	แนวบุคลิกที่ให้ความรู้สึกกระฉับกระเฉง คล่องแคล่วว่องไว ความมั่นคง การ ปะทะ และแรงผลักดัน
	โครงสร้างเน้นเส้นแนวโค้ง	แนวบุคลิกที่ให้ความรู้สึกปรวนแปร และ เคลื่อนไหว
	โครงสร้างเน้นเส้นแนวทแยง	แนวบุคลิกที่ให้ความรู้สึกถึงความ เคลื่อนไหว ไม่มั่นคง การเปลี่ยนแปลง ความขัดแย้ง ความโกรธการโจมตี การ ต่อสู้ และความรู้สึกปั่นป่วน
โครงสร้างแบบรัศมีระเบิด	แนวบุคลิกที่ให้ความรู้สึกถึงพลังรุนแรง การแสดงออกถึงอารมณ์	
โครงสร้างแบบกระจาย	แนวบุคลิกที่ให้ความรู้สึกที่ดูระมัดระวัง ซับซ้อนละเอียดอ่อน	

เนื้อหาที่สรุปได้จากในบทที่2 ได้แก่ ข้อมูลจากประวัติศาสตร์เรขาคณิต และ หลักการใช้ที่ว่าง เพื่อการบ่งบอกบุคลิกภาพ ดังในตารางที่1 และ2 จะนำไปวิเคราะห์การใช้ที่ว่างของผลงานเรขาคณิตจากประวัติศาสตร์ในบทที่4ต่อไป